

FØLGER I
LINGES
FOTSPOR
⇒ 22

NORD- OMRÅDENE

Hva med HV?

⇒ 10

Mental beredskap

Har du den?

⇒ 42

Nytt utstyr

Nedprioriteres HV?

⇒ 56

Heimevernets oppdrag om å beskytte befolkningen over hele landet har stått uendret siden krigen. Organisasjonen har utviklet seg over tid og den største endringen kom med kvalitetsreformen i 2005, der Heimevernet skulle få tidsmessig trening, materiell og kompetanse. Mange stabselementer og 33 000 soldater ble ofret for blant annet å gi rom for dagens 15 maritime og landbaserte innsatsstyrker.

Våre frivillige og kompetente innsatsstyrkesoldater har gjort innsatsstyrkene til en spydspiss og en veiviser for Heimevernets utvikling gjennom ti år. Materiellparken er akseptabel, men 15 dagers trening for en vanlig soldat er ikke ideelt når vi vet at avtalen la opp til 25 dagers trening da styrken ble etablert.

Innsatsstyrkene teller 3000 hoder i dag og har en svært god reaksjonsevne. Idéen om en lokalt oppsatt beskyttelsesstyrke som kjenner sitt nærmiljø er like viktig i dag som det var for Dick Zeiner-Henriksen og de mange andre frivillige som gikk i kamp mot okkupasjonsmakten for 75 år siden. Jeg er veldig stolt av å kunne videreføre de sentrale verdiene som «gutta på skauen» hadde i seg.

Dagens sikkerhetspolitiske situasjon danner bakteppet når forsvarssjefen legger fram sitt fagmilitære råd i høst. Russland har bygget opp sin forsvarskapasitet og har vist vilje til å bruke våpenmakt i Europa. Svært voldelige terrororganisasjoner vokser fram rundt oss og gjør situasjonen ytterligere forverret. Forsvarssjefen har

svært liten økonomisk handlefrihet og må gjøre vanskelige avveininger når han blant annet trenger bedret reaksjonsevne, nye kapasiteter og større tilstedeværelse i nord. Da må det kuttes inn til beinet på dagens struktur. Heimevernet ser ut til å måtte bidra her. Alternativt kan vi håpe at NATOs generalsekretær klarer å motivere våre bevilgende myndigheter til å løfte det norske forsvarsbudsjettet opp mot to prosent av brutto nasjonalprodukt innen kort tid.

Vår landsdekkende tilstedeværelse kan ikke verdsettes høyt nok. Den legger til rette for sivilt-militært samarbeid, gir en meget god reaksjonsevne og etablerer en grunnleggende militær terskel. Den må vi beholde.

Tor Rune Raabye
Generalinspektøren for Heimevernet

UTGIVER

REDAKSJON

Ansvarlig redaktør: stabssjef Ivar Halset
Redaktør: Siv Iren Brænd
Kommunikasjonssjef: Nils Arne Skaret
Presse- og informasjonsoffiserer:
Ola K. Christensen
Midt-Norge: Rune Haarstad
Nord-Norge: Rolf Ytterstad
Presse- og informasjonskonsulenter:
Østlandet: Ellen Cecilie Eriksen
Vestlandet: Tore Ellingsen
Presse- og informasjonssassistent: Joakim Furunes
Nettredaktør: Alexander Sylte

Grafisk designer: Marie Brudevold

KONTAKT

Telefon: 400 28 135
Epost: siv.brand@hvbladet.no

Heimevernsbladet
Postboks 393 Terningmoen
2403 Elverum

hv.forsvaret.no

TRYKK

07 Media
Bladet ble sendt til trykking 13. august

OPPLAG
48 300

FORSIDEBILDE

Milorg gir fortsatt inspirasjon til Heimevernet 70 år etter krigens slutt. Ståle Størdal(45) er en av innsatsstyrkesoldatene som fører motstandsmannens Richard (Dick) Zeiner-Henriksen (90) og Grebes tradisjoner videre ved å beskytte landet.

Foto: Torgeir Haugaard

FØLG OSS PÅ

INNHOOLD

02 LEDER
Generalinspektørens ord

06 AKTUELT
Stort og smått fra HV-Norge

10 NORGE - RUSSLAND
Sikkerhetspolitikk

22 TIL VERN FOR NORGE
70 år - samme oppdrag

28 INNSATSTYRKEN 10 ÅR
Ekstra innsats

40 DE KAN RISIKERE Å TA EN KULE
Etikk

42 MENTAL BEREDSKAP
Har du det?

46 IKKE TRO PÅ ALT DU HØRER
Psyops

48 VILLMARKSLIV
Humor

50 FREMTIDENS HEIMEVERN
GIHV's visjon

54 UTSTYR
Ønskelista

59 TAGGET
Digitalt

Foto: Synne Nilsson

Foto: Lars Magne Hovtun

28

INNSATSTYRKEN FYLLER 10 ÅR

I år er det 10 år siden innsatsstyrken ble opprettet.

NORGE - RUSSLAND

Den sikkerhetspolitiske situasjonen har endret seg vesentlig i løpet av kort tid. Hvordan påvirker det Norge og Heimevernet i nord?

Foto: Christina Gjertsen

10

Foto: Torgeir Haugaard

22

EN HV-SOLDATS ØNSKELISTE

Områdesoldat Stian Sebuøygard har valgt ut sju ting han mener dagenes Heimevernssoldater bør ha. Øverst på ønskelista står ny stridsvest.

UTSTYR 54

Foto: Marius Kaniewski

42

KLARER DU DET?

Er du mentalt forberedt på at du en dag kanskje må lade våpenet ditt med skarp ammunisjon for å beskytte og forsvare landet ditt?

Foto: Synne Nilsson

40

DE KAN RISIKERE Å TA EI KULE

Heimevernssoldaten skal tre inn i rollen som en væpnet beskytter, for så å kanskje få kjenne på hvordan det er å bli truffet av en kule. Lik det eller ei - det er virkeligheten.

AKTUELT

STATUS

Heimevernets skole- og kompetansesenter har gjennomført mange kurs og prosjekter første halvår av 2015.

TEKST: TARJEI GULE LØKKEN, FUNGERENDE SJEF HVSKS

Foto: Synne Nilsson

Heimevernets skole- og kompetansesenter har holdt 19 forskjellige kurs så langt i år. Blant annet troppssjefkurs, vintertjenestekurs og objektsikringskurs i tillegg til desentralisert kurs i operativ ledelse for noen av distriktstabene.

FAGKURS OBJEKTSIKRING. For HVSKS har spesielt fagkurs objektsikring vært en fanesak som et resultat av at GIHV har fagansvar for «Stridsteknikk objektsikring med militære styrker». Dette kurset er derfor åpent for alle forsvarsgrener.

BEVÆPNINGSKONSEPT. Nytt bevæpningskonsept for HV har blitt besluttet. Hovedpoenget er å lykkes med en utfasing av AG-3 til fordel for HK-416. Hvor mange våpen av HK-416 som kan frigjøres til HV er enda ikke avklart.

Enkelte troppetyper får MP-7 som erstatning for AG-3. HVSKS gjennomførte derfor instruktørkurs for MP-7 i slutten av mai, slik at kompetansen er på plass i distriktene når våpenet kommer ut.

JAKTRADIO. I løpet av vinter/vår 2015 har HVSKS gjennomført troppeprøver/eksperiment på kommersiell VHF-radio (tilsvarende jaktradioer). Eksperimentet viser at jaktradioene oppfyller forventningen og en formell prosjektide for å fremme dette som en konkret anskaffelse er nå under slutføring. Så vet vi at Forsvarets kjøp av nye kampfly legger bånd på det meste av investeringsmidler i tiden fremover, så om dette vil bli en realitet på kort sikt er vanskelig å spå.

ERFARINGER. I samarbeid med HVST og HV-distriktene er vi i ferd med å revidere prosedyrer for håndtering av erfaringer. Heimevernet har ikke vært gode nok til å håndtere erfaringer på en systematisk måte. Dokumentasjonen vil fortsatt ligge i Ferdaball, erfaringshåndteringsbasen til Forsvaret, men målet er å få et enklere og mer brukervennlig system. Det tror vi vil føre til at erfaringer i større grad blir registrert og tatt hensyn til.

Foto: Steinar Melby, NorSea

BEREDSKAPSKONTRAKT

Fra og med i år blir heimevernssoldatenes forsyningsmaterieell levert av den norske næringslivsaktøren NorSea Group.

TEKST: CHRISTINA E. VANG

Wilh. Wilhelmsen-gruppen er hovedeier av selskapet NorSea Group som skal levere containere i henhold til logistikkonseptet inngått mellom HV og Forsvarets logistikkorganisasjon (FLO). Dermed overtar de rollen som FLO har hatt til nå.

Senior stabsoffiser logistikk i heimevernstaben, oberstløytnant Ole Eilertsen, sier NorSea Group har god erfaring på området og har levert materieell til oljeindustrien i mange år.
– De har baser rundt i hele Norge og de jobber 24 timer i døgnet, syv dager i uken, dermed kan de levere på kort tid.

MYE ERFARING. Oberstløytnanten forteller at på grunn av den endrede sikkerhetssituasjonen og høyere krav til beredskap har FLO signert en beredskapskontrakt med norsk, sivil leverandør som er i stand til å møte disse krav.

– Leverandøren som er valgt, med den erfaringen de har, er i stand til å løse dette oppdraget, fortsetter han.

SKEPTISK?

Hvordan skal man skille på hvem man slipper inn og ikke på en vaktpost?

TEKST: RUNE HAARSTAD
FOTO: SYNNE NILSSON

Det er mang en soldat som har latt seg lure av dyktig markørspill, og det er forståelig at man da er skeptisk når det dukker opp noen som vil inn på et objekt. Det er likevel viktig å vite at personer merket med hvitt armbånd ikke er en del av spillet, og skal slippes gjennom vaktposten. Det kan være stridsdommer, representanter fra øvingsledelsen eller presseoffiserer som har med seg reell media på besøk.

Hvitmarkeringen kommer også til syne som hvite kryss på kjøretøy. Bruken av «hvit-markering» skal være gitt av øvingsleder og formidlet ned til den enkelte soldat gjennom øvingsordre. Det er likevel viktig å huske på at denne hvitmarkeringen ikke endrer på kravet om ordinær legitimering og kravet om adgangskort.

DEN VANLIGSTE HVIT-MARKERINGEN

Det er mange typer vester og armbånd å se på øvelser. Det er de hvitfargede som skal slippes gjennom uten videre «seremoni».

- OBS** → Observatør
- LED** → Ledelse (øvingsledelsen)
- SD** → Stridsdommer
- PIO** → Forsvarets egne presse- og informasjonsoffiserer
- VEILEDER** → Fagekspert/støtte fra HV-distriktet

HV-NORGE
RUNDT

11
distrikter

45 000
SOLDATER

251
OMRÅDER

HV-01 har gjennomført intern varslingsøvelse og testet ut det nye SMS varslingsystemet med meget gode resultater. Den nye løsningen bidrar til mer effektiv varslings og kontroll på fremmøte.

HV-02 gjennomførte omvæpning fra AG-3 til HK-416 under årets trening for Bærum HV-område. Det er også gjennomført lagførerkurs og troppssjefkurs II med god deltakelse, samt grunnkurs lederskap på Heistadmoen.

HV-03 gjennomførte i mai et lagførerkurs med det formål å utdanne geværlagførere som skal bekle stillinger i HV-03s styrkestruktur, med spesiell vekt på objekttrupp. Deltakerne var fra de fleste av HV-03s områder og innsatsstyrke Gunnerside.

HV-05 samlet alle områdesjefene, distriktsstaben og innsatsstyrkesjefene til vårmøte der beredskap var det viktigste diskusjonstemaet. Forsvarets sikkerhetsavdeling orienterte om terror og etterretningstrusselen. Et annet vesentlig tema for møtet var lokal operasjonsplan.

HV-08 startet utdanning på MP-7 for innsatsstyrke Osprey-Varg før sommeren. Fire tropper har gjennomført godkjent brukerutdanning så langt. Under treningen underviste også Cyberforsvaret på taktiske kommandosystemer. I nærområdet til Vatneleiren har det ellers vært mye aktivitet med samvirkedager der alle nødetater har deltatt på øvelse.

HV-09 har i løpet av en hektisk vinter og vår gjennomført to større øvelser. Som prinsipp trener HV-09 de HV-områder som har felles ansvar og oppdrag samtidig. På denne måten skapes utfordringer både for distriktsstaben og HV-områdene, spesielt innen samvirke. På en av øvelsene trente de blant annet overlevering av et større objekt fra politiet til HV. I tillegg har HV-09 omvæpnet fire HV-områder til HK-416, gjennomført en bistandsoperasjon og gjennomført kurs i operativ ledelse med støtte fra HVSKS.

HV-11 sin innsatsstyrke Archery testet ut nye telt under øvelse Mørejarl. De nye teltene er oppblåsbare og var på utlån fra Heimevernets skole- og kompetansesenter. Teltene ble i hovedsak brukt til OPS/Plan, brieffelt og arbeidstelt for systemteknikere. Teltene var store, og tålte regn og snø godt.

HV-12 gjennomførte i juni en samøvelse med 138 Luftving. Hensikten med øvelsen var å videreutvikle det operative samarbeidet i forbindelse med sikring av basen i videste forstand. Fra HV-12 deltok HV-områdene på Fosen, samt innsatskommando Rype (land) og Waxwing (sjø).

HV-14 har fått nytt skyltefelt. Det er det eneste feltet i Nordland fylke som er godkjent for alle våpen. I løpet av vinteren ble det bygget ny standplass på 200 meter med elektroniske skiver. I løpet av våren var det også første gang HV-14 satte opp kommandoplass for Sjøheimvernet.

HV-16 fikk i mai ny distriktsjef, oberst Ole Kristian Karlsen. Karlsen var tidligere senior stabsoffiser for operasjoner i Hærstaben på Bardufoss, og har i tillegg tjenestegjort i Libanon, på Balkan og i Afghanistan og har blant annet vært sjef for artilleribataljonen på Setermoen.

HV-17 gjennomførte lagfører- og troppssjefkurs for 18 elever fra områdestrukturen, innsatsstyrke Ida og Lyra samt basetroppen før sommeren. Fokusområdet var «utvikling til strid» og ordregivning.

SHVUKS Sjøheimvernets utdannings- og kompetansesenter gjennomførte kurs i maritim taktikk i vår. Kurset er det øverste i kursrekken til SHVUKS og inneholder alt fra utvikling av ordrer til fullskala taktisk spill. Utfordringene som elevene blir satt overfor er høyst relevante og spiller blant annet på samvirke med landheimvernet. Tilbakemeldingene fra deltakerne er at kurset også kan være nyttig for resten av Heimevernet for å øke forståelsen i bruk av maritime kapasiteter.

→ Som det siste HV-distriktet innførte HV-11 sambandssystemet Fisbasis taktisk på siste øvelse. Nå er hele HV-Norge på «samme nett». Fra venstre: Magnus Dyrøy og Petter Høsteng Stette.

TAKTISK NETT

Fisbasis taktisk er nå i bruk hos hele områdestrukturen i Heimevernet.

TEKST: RUNE HAARSTAD FOTO: SYNNE NILSSON

Fisbasis taktisk er en relativt ny IT-plattform til bruk på taktisk nivå i Forsvaret, med funksjonaliteter som kart, chat, mail samt oversikt over troppene i form av et digitalt situasjonsbilde. Fisbasis taktisk forenkler distriktenes kommando og kontroll over HV-områdene.

Under Øvelse Mørejarl tok HV-11 i bruk systemet for første gang. Alle deltakende områder og innsatsstyrker, både på sjø og land, benyttet Fisbasis taktisk.

– For første gang er vi i stand til å utveksle et digitalt situasjonsbilde med områdestrukturen, forklarer Petter Høsteng Stette som er sambandsoffiser (G-6) i HV-11.

Utover i øvelsen ble stadig flere funksjoner tatt i bruk, og ikke minst fikk HV-11s operasjonssentral (OPS) sett potensialet som ligger i systemet.

– Mange gikk fra frustrasjon til smil i løpet av disse dagene, sier Stette.

NY HEIMEVERNSBERET

Heimevernets uniformsreglement er revidert.

TEKST: CHRISTINA E. VANG
FOTO: SYNNE NILSSON

Det innføres ny heimevernsberet for Heimevernets styrkestruktur.

IKKE FOR ALLE. Begrunnelsen for en egen HV-beret er for å få en større likhet i Heimevernet på sikt. Likevel får ikke alle utdelt den nye bereten.

– Bereten skal stå på utstyrslisten til HVs innsatsstyrke og til HV-ungdommen. Resten av styrkestrukturen har mulighet til å kjøpe bereten selv hos Forsvarets uniformsutvalg foreløpig, forklarer Esten Grafsrønningen, seniorkonsulent og HVs representant i Forsvarets uniforms- og heraldikkråd.

Hvordan skal man få en helhetlig likhet når ikke bereten står på alles utstyrsliste?

– Soldatene i HV, og spesielt i innsatsstyrken har brukt ikke approbert hodeplagg samt alle bereter som er å oppdrive i Forsvaret. Optimalt skulle alle fått

utdelt den nye bereten med en gang. Det er et kostnadsspørsmål for Heimevernet og derfor er det kun innsatsstyrkene og HV-ungdommen som får bereten nå i første omgang. Likevel får alle i Heimevernet utlevert godkjente hodeplagg, slik at alle kan gå korrekt kledd, sier han.

UTLEVERT MATERIELL. De fire godkjente hodeplagg i Heimevernet er feltlue M51, HV-beret, vinterlue og hjelm. De eneste som kan bruke sine greners utleverte bereter er soldater i Sjøheimvernet, Luftheimvernet, MP og fast militært ansatte i Forsvaret.

På bereten til HV-befal og mannskaper brukes sort og grønn bakplate (flash) med kongemerket utenpå. Vernepliktig- og utskrevet befall i styrkestrukturen benytter platen fra den forsvarsgren de ble utdannet ved.

En annen endring som er gjort i uniformsreglementet er kutt av tjenesteuniform 1 (T1) for befall i SHV. De skal i stedet bruke den vanlige arbeidsuniformen de har fått utlevert.

Det er kun tillatt å bruke merker som er beskrevet i uniformsreglementet. Egenproduserte patcher og merker er ikke tillatt brukt på militære uniformer.

Oppfordringen fra Grafsrønningen er klar:

– Det er et sjefsansvar på alle nivåer at uniformsreglementet blir fulgt. Bruk utlevert materiell, så er ikke dette noe problem, avslutter Esten Grafsrønningen.

Hele uniformsreglementet ligger på Heimevernets sider på forsvaret.no

→ På grunn av kostnaden er det kun innsatsstyrkene og Heimevernsungdom som får Heimevernets nye beret i første omgang.

SIKKERHETSPOLITIKK

NABOEN I ØST

FOKUSRAPPORTEN 2015 gir etterretningstjenestens vurdering av status og forventet utvikling innen geografiske og tematiske områder tjenesten anser for å være særlig relevant for norsk sikkerhet og nasjonale interesser.

Heimevernsbladet har plukket ut noen punkter vi ønsker å belyse. Samtidig har vi bedt et knippe offiserer komme med sine kommentarer og tanker rundt det at Russland rustet opp, og at det skal øves mer i Troms og Finnmark.

I 2013

brakte Russland for første gang siden 2003 en større andel av sitt brutto nasjonalprodukt (BNP) på forsvar enn det USA gjorde.

Budsjettposten «Nasjonalt forsvar» tilsvarte i 2013 3,1 % av BNP. I 2014 økte andelen til 3,4 % av BNP, og i 2015 legges det opp til en videre økning til 4,2 %

DEN RUSSISKE MILITÆRMAKTEN

- Til tross for nedgangen i russisk økonomi, vil moderniseringen av militærmakten fortsatt ha prioritet. En konsekvens er at NATO og Norge på mellomlang sikt vil stå overfor en stadig mer kapabel russisk militærmakt som disponerer et bredt spekter av virkemidler.
- I konflikten med Ukraina har Russland vist evne til å gjennomføre strategiske forflytninger og konsentrasjon av relativt store styrker på kort tid.
- Russiske hemmelige tjenester, spesialstyrker og luftmobile innsatsstyrker har hatt en betydelig rolle i å støtte separatistene i Ukraina sine operasjoner med trening, etterretning, ildstøtte og materiell. Den russiske virksomheten inne i Ukraina har videre vært understøttet av en større permanent tilstedeværelse av regulære styrker på russisk side av grensen.
- Russland har stått bak massive informasjonsoperasjoner for å påvirke opinionen både hjemme i Russland og internasjonalt. Særlig innledningsvis i konflikten var det svært utfordrende for ukrainske myndigheter å håndtere den helhetlige russiske tilnærmingen, hvor sivile og militære virkemidler ble benyttet på en koordinert måte.
- I desember 2014 opplyste Russlands forsvarsminister at luftstyrkene gjennom året hadde mottatt nærmere 150 nye og moderniserte fly av forskjellige typer, nesten like mange nye helikoptre, samt syv bataljonsett med langtrekkende strategisk luftvern. Av nytt landmateriell nevnte forsvarsministeren ett brigadesett bakke-til-bakke-missiler av typen Iskander, nærmere 300 moderniserte stridsvogner og om lag 5000 andre kjøretøy.
- Marinen ble styrket med en atomdrevet multirolle undervannsbåt, en konvensjonell angrepsundervannsbåt og til sammen 15 ulike overflate-

fartøy. Mot slutten av året overtok marinen i tillegg en ny atomdrevet strategisk undervannsbåt. For 2015 er det annonsert at militærmakten vil få tilført ytterligere om lag 150 fly og helikoptre av forskjellige typer, et antall nye luft-til-luft og luft-til-bakkemissiler og kryssermissiler til strategiske bombefly.

→ Landstyrkene skal motta nok ett brigadesett Iskander-missiler, og marinen skal blant annet få tre nye fregatter og en konvensjonell angrepsundervannsbåt. Avhengig av hvor lenge sanksjonene innført etter oppstarten av konflikten i Ukraina blir opprettholdt, vil marinen på sikt også kunne bli styrket med ett til to fransk-produserte helikopterbærende landgangsfartøy tilsvarende MISTRAL-klassen.

→ Styrkene på Kolahalvøya, inkludert den russiske Nordflåten, har mottatt og vil fortsette å motta sin andel av alt dette materiellet.

→ Strategiske styrkeoverføringer utføres med jernbane, fartøy og fly, hvor større avdelinger kan flyttes med eller uten tilhørende tungt materiell, ofte over betydelige avstander. Evnen til strategisk styrkeoverføring, særlig med transportfly, søkes utviklet gjennom jevnlig øving og tilførsel av nytt materiell. Dette øker igjen evnen til russisk maktprosjeksjon og hurtighet.

→ I løpet av året har det vært gjennomført et større antall øvelser og beredskapstester ved en rekke militære avdelinger, der formålet har vært å evaluere resultatene av den pågående militærreformen. En annen hensikt har vært å stille krav til militære sjefer om å produsere reell gripbar kampkraft og beredskap.

[Les hele Fokusrapporten på forsvaret.no](#)

→ Nestkommanderende ved FOH, kontreadmiral Håkon Tronstad. Foto: Håvard Grimsbo Hanssen

VILJE TIL Å FORSVARE

Ekspertgruppen som ble oppnevnt av vår forsvarsminister i desember 2014, skriver i sin rapport av 28. april 2015 blant annet: «Ukraina-krisen innevarsler slutten på «den dype freden» i Europa», og «samtidig må naboskapet med Russland forvaltes klokt, basert på felles interesser».

Det er utvilsomt en kjensgjerning at den sikkerhetspolitiske situasjonen har endret seg vesentlig i løpet av kort tid. Det nye er ikke at vår store nabo i øst bygger opp sin militærmakt. Dette har skjedd over tid og i takt med stadig bedret økonomi. Det nye er viljen til å bruke militærmakt for å fremme sine nasjonale interesser. Kombinasjonen av et Russland med betydelig militærmakt med evne til å gjennomføre krevende og hurtige fellesoperasjoner, og manglende tillit mellom Russland og vesten krever at Norge som nasjon signaliserer tydelig at vi tar vår suverenitet på alvor.

Sjefen for Forsvarets operative hovedkvarter (FOH) løser oppdrag på direkte ordre fra forsvarssjefen. Ved FOH har vi alle tatt inn over oss at det nå er viktig å ikke bare vise evne til å gjennomføre fellesoperasjoner i vårt nordlige område, men legge

til rette for kontinuerlig, militær tilstedeværelse i nord. Ingen må kunne sette spørsmålstegn ved vår vilje til å forsvare eget territorium. I en eventuell militær konflikt mellom Russland og Norge vil vi selvsagt nå som alltid tidligere, være avhengig av støtte fra våre allierte.

Heimevernet vil i en slik væpnet konflikt spille en svært viktig rolle. Den korte reaksjonstiden, lokalkjennskap og stor vilje til å gjøre jobben vil alle være faktorer en betydelig overlegen motstander vil måtte ta hensyn til. I moderne historie finner vi flere eksempler på at en formidabel militær styrke kan møte uventet og katastrofal motstand fra en langt mindre, men høyt motivert styrke.

I en situasjon der Russland ikke følger internasjonale spilleregler, men tvert imot bruker militærmakt mot en av sine naboer, gjør vi klokest i å sørge for at både norske styrker og våre allierte har kapasitet og kompetanse til å forsvare eget territorium. Øvelser og operasjoner i nord er derfor helt nødvendige for våre allierte, Heimevernet og våre stående styrker.

PÅ GRENSEN

→ Grensejegere patruljerer langs grensa til Russland under en øvelse. Foto: Mats Grimsæth

Fra og med 2015 ligger Russland an til å bruke en høyere andel av sitt BNP på «nasjonalt forsvar» enn på helse.

SÆRSTILLING

Som alle andre monitorerer jeg den generelle utviklingen i sikkerhetssituasjonen og følger med på de faglige vurderingene som utvikles av E-tjenesten og PST og hva dette vil kunne si for nordområdene og Finnmark spesielt.

Min jobb er først og fremst å omsette dette til fokusert beredskapsarbeid og oppdragsfokustert trening for HV i Finnmark. Vår geografiske plassering, det spesielle klimaet, forventningen til tett samspill med andre operative avdelinger i Forsvaret og rollen som territorielt ansvarlig, setter nødvendigvis preg på måten vi tenker oppdragsløsning, ledelse, logistikk for å nevne noe. Og ikke minst gir dette innspill til videreutvikling av HV generelt. Vi distriktssjefene har artsforskjellige utfordringer etter hvor vi er i landet. Sjef HV-02 og jeg har på noen områder tilnærmet diametralt motsatte, men like fullt krevende utfordringer. Det er ikke relevant å tenke «enhetsstøvel» om HV i dag. Vi må søke å bli best mulig der vi skal virke!

Finnmark er på mange måter i en særstilling, men måten å tilnærme seg problemet på i prinsippet, der er vi nok ikke så forskjellig fra andre distrikter:

Som mine kolleger er jeg svært opptatt av å massere inn helhetlig forståelse i alt vi gjør! I det legger jeg hvorfor vi er til, Forsvarets rolle i samfunnet og hva som er vår spesielle rolle i Finnmark gitt av sjef FOH - skulder til skulder med andre militære ressurser. Det er dette som er grunnlaget for at HV-17 prioriterer og fokuserer som vi gjør. Det er det som er grunnlaget for hvilken intensjon og målsetting som ligger bak oppdraget til den enkelte avdeling i distriktet og til distriktsstaben – både militært og sivilmilitært. Jeg bruker ca en time på hver eneste avdeling for å snakke om dette direkte til soldatene. Det blir noen mil i Finnmark når flere øver samtidig. Under den siste øvelsen i Øst-Finnmark kjørte jeg 180 mil.

Jeg vil også fremholde det sivilmilitære samarbeidet vi har på vegne av sjef FOH, spesielt med politimestrene og Fylkesmannen. Vi har en svært åpen dialog om hverandres planverk, kapasiteter, muligheter for samtrenting og ikke minst diskusjoner om mulige trusselsscenarier og hvordan de kan utvikle seg. Hvis statssikkerheten skulle bli utfordret og situasjonen blir kaotisk, kommer vi til å være glade for alle fokuserte dønn ærlige tverretatlige samtaler om scenariomessige dilemmaer vi har bak oss.

→ Sjef HV-17, Ståle Grytli. Foto: Christina Gjertsen

Budsjettposten «nasjonalt forsvar» vil i 2014 og 2015 få en reell vekst på henholdsvis 10 og 24 prosent.

68%

har Russlands forsvarsutgifter økt fra 2011 til 2015 dersom de følger planen. En betydelig høyere vekst enn for statsbudsjettets samlede utgifter.

1

2

STØRRE ALVOR

En av Heimevernets nordøstligste områdesjefer mener at Øst-Finnmark har en god relasjon til Russland, men samtidig er han ikke naiv.

TEKST: ROLF YTTERSTAD
FOTO: CHRISTINA GJERTSEN

→ Områdesjef i HV-17, Ole Håkon Haraldstad.

1 OBSERVERER

→ En soldat holder utkikk. Foto: Christina Gjertsen

2 ØVELSE

→ Soldater fra Varanger HV-område. Foto: Christina Gjertsen

– Vi registrerer oppbyggingen. Vi registrerer det som skjer i Ukraina. Vi ser Putin sine informasjonsoperasjoner. Vi ser jo opprustningen. Samtidig er min påstand at Øst-Finnmark alltid har hatt en god relasjon til Russland i lang tid. Vi har et bilateralt samarbeid med dem som har gått over mange år på flere områder. Vi ser menneskene som vi treffer i Russland og de som kommer derifra og hit, sier områdesjef Ole Håkon Haraldstad i HV-17.

IKKE NAIV. Han startet som områdesjef for Varanger HV-område for to år siden. I tillegg til å være områdesjef i Heimevernet arbeider Haraldstad i fylkeskommunen som assisterende opplæringsjef. Der har de bilaterale avtaler over grensen innenfor opplæring, samferdsel, næringsutvikling og kultur.

– Vi har nok et annet syn på det store bildet enn mange lenger sør. Samtidig har jeg også en militær tilnærming til dette som jeg selv mener er realistisk. Vi må ha to tanker i hodet samtidig: De fleste sivile her i Øst-Finnmark ser jo ikke på russerne som en trussel. Samtidig så skal vi ikke være naive, påpeker han.

ANNEN TILNÆRMING. *Hvordan reagerer dine soldater på det som har skjedd i Russland den siste tiden?*

– Jeg tror det skaper motivasjon og et annet fokus når man tar på seg uniform. Ser vi på den utenrikspolitiske situasjonen, så har vi nok en litt annen tilnærming til HV-jobben enn før. Det er litt større alvor og forståelse for hva vi faktisk driver med i HV. Vi har tatt mer inn over oss at Heimevernet skal beskytte. Seriositeten blant spesielt befalskorpset er blitt enda større enn før, det merkes. Her vil jeg samtidig presisere at dette har fokus når vi går inn i vår militære rolle. Treffes vi sivilt, så er det ikke et tema, sier han.

BEDRE OPPMØTE. I juni gjennomførte området årlig trening, og oppmøteprosenten var bedre enn ved forrige øvelse for ett år siden.

– Sammenligner vi tallene fra forrige trening med den vi hadde nå, så har søknadene om fritak gått ned. Men om dette har å gjøre med den internasjonale situasjonen er det vanskelig å svare på, sier han.

– Ved å utføre de oppdrag som er prioritert og som vi får fra distriktet, samt at vi er en del av landets terskelforsvar bidrar vi til å beskytte Norge, avslutter Haraldstad.

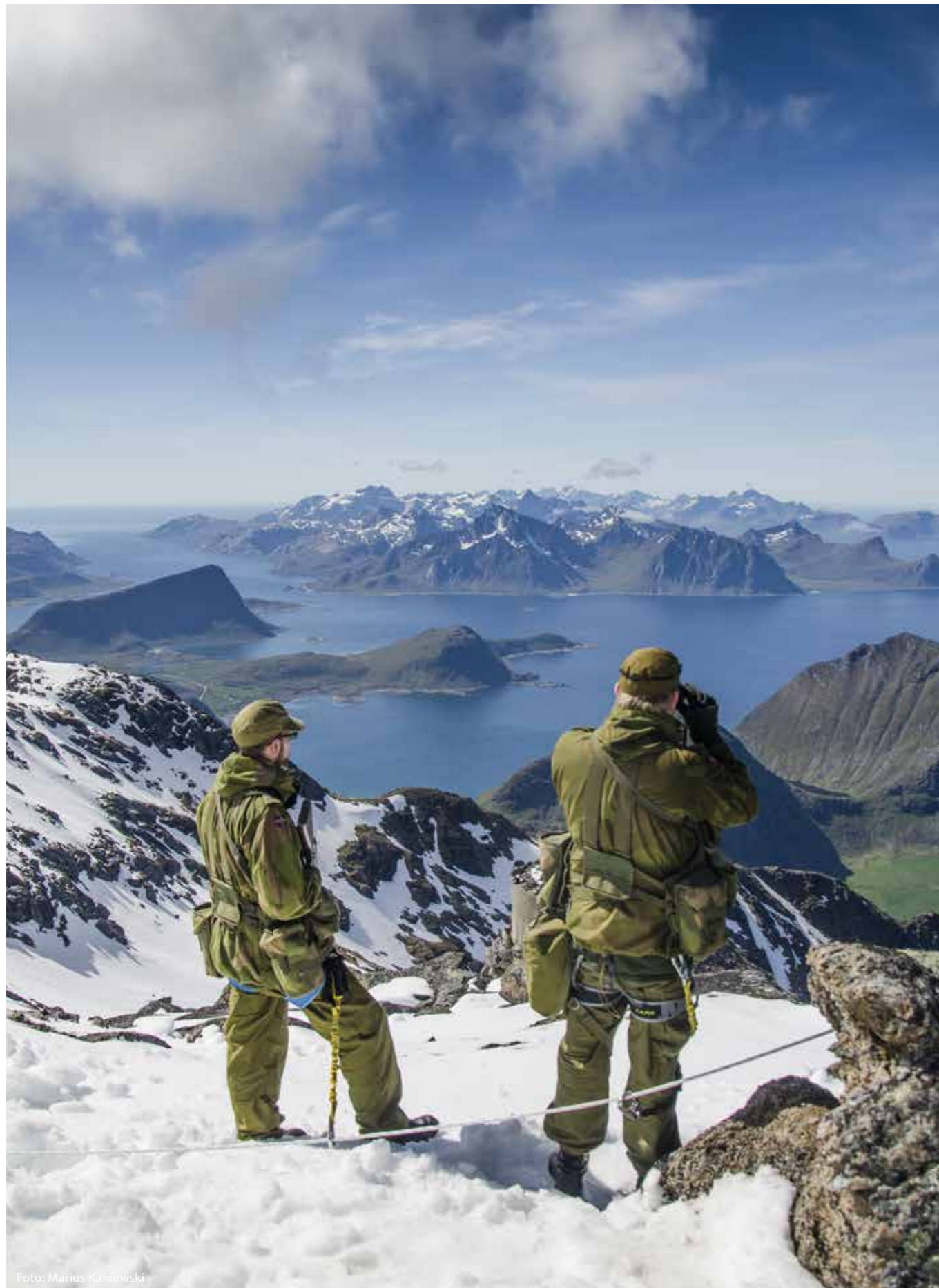

Foto: Marius Kaniewski

Det føderale budsjettet for 2015–2017 ble vedtatt mens oljeprisen og rubelkursen var i fritt fall, og må trolig revideres kraftig. Dette vil sannsynligvis innebære en rekke kutt. Likevel tyder mye på at bevilgningene til militærmakten vil fortsette å øke.

Den russiske forsvarsreformen, som ble påbegynt i 2008, vil fortsatt prege kapasitetsutvikling og styrkestruktur. Reformen har resultert i en betydelig slankere og mer mobil militær organisasjon med høyere reaksjonsevne.

ØKT AKTIVITETSNIVÅ

Regjeringen styrker den operative aktiviteten og tilder Heimevernet 5,7 millioner til ekstra trening i Nord-Norge.

TEKST: SIV IREN BRÆND

Revidert nasjonalbudsjett gir en ekstra bevilgning på 3,6 millioner til trening av alle HV-områder i HV-17 (Finnmark heimevernsdistrikt). 2,1 millioner går til trening av innsatsstyrkene i Nord-Norge.

Hæren får fire millioner ekstra.

– Heimevernet utgjør en sentral del av vår militære beredskap og tilstedeværelse over hele landet. Det er derfor viktig at mannskapene trener og øver på sine primæroppgaver innen vakthold, sikring og forsvar av strategiske punkter i sine områder, sier forsvarsminister Ine Eriksen Søreide.

TESTE REAKSJONSEVNEN. I tillegg til trening av HV-personellet i Finnmark, legges det opp til en felles beredskapsøvelse til høsten med HV og Hæren for å teste reaksjonsevne og øve på samvirke. Det planlegges med deltakelse fra en kompanistridsgruppe på 150 befal og mannskaper fra Hæren samt personell fra HVs innsatsstyrker.

– Begge disse tiltakene bidrar positivt til å heve treningsstandarden i HV og er viktig i vår målsetning om å få økt treningsnivået i HV fremover, sier sjef for driftsavdelingen i Heimevernsstaben Jo Inge H. Aambakk.

«Heimevernet utgjør en sentral del av vår militære beredskap og tilstedeværelse over hele landet.»

RESSURS I KRISE

I Norges nordligste fylke er samarbeid viktigere for totalberedskapen enn andre steder i landet.

TEKST: SIV IREN BRÆND FOTO: ØST-FINNMARK POLITIDISTRIKT

Sivilt-militært samarbeid er en av Heimevernets overordna oppgaver, også i nord. Politimester i Øst-Finnmark politidistrikt, Ellen Katrine Hætta beskriver HV som en viktig ressurs i Finnmark.

BEVISST. – Jeg kjenner daglig på det at vi ikke har tilgang på ressurser i form av personell fra nabopolitidistrikt og nasjonale politiresurser til oppdrag som haster. Dette er ikke noe jeg kan regne med. Det gjør at jeg har blitt veldig bevisst på de ressurser som faktisk er tilgjengelig i en krise. Det betyr at HV, grensevakten, sivilforsvaret, fylkesmannen, kystverket og frivillige organisasjoner som Røde Kors og Norske Redningshunder – som er tilstede og tilgjengelig, blir viktigere for totalberedskapen her enn andre steder, sier politimesteren.

Hætta mener at den endrede sikkerhetspolitiske situasjonen det siste året stiller mer krav til å bygge felles situasjonsbilde i større grad enn tidligere.

– Vi jobber med å få på plass en felles situasjonsforståelse. Vi må også være klar til å handle raskere. Jeg ser behovet med å bygge ned barrierene mellom sektorene og bygge opp tilliten. Dette kan kun lykkes ved at vi tar mot til oss og definerer hvem som har ansvaret for hva og hvilke forventinger som stilles til oss isolert og i fellesskap.

UPOPULÆRE SPØRSMÅL. Samarbeidet beskriver hun som godt. Heimevernet støtter politiet med alt fra å tilby treningsfasiliteter til å bidra med personell og materiell når det er nødvendig. Likevel har hun noen tanker om hva som kan gjøre samarbeidet bedre.

– Det er viktig å stille de upopulære spørsmålene i «fredstid» for at vi skal kunne jobbe godt sammen når krisen er der. Vi har god takthøyde og det er noe jeg verdsetter. Forsvaret er en stor organisasjon og det som blir mer og mer klart for meg, er at det er litt for mange som skal inn før en beslutning kan tas. Dette er hemmende når ting haster. Her kunne både HV og Forsvaret kanskje gjøre noe med beslutningsevnen, sier hun oppfordrende.

Ellen Katrine Hætta understreker nok en gang at HV er en viktig ressurs i Finnmark, og hun trekker frem viktigheten av menneskene.

– Det å ha lokalt forankret personell tror jeg blir viktigere i framtiden enn tidligere. Derfor er jeg litt bekymret for at rekrutteringen til HV fra Finnmark er i en nedadgående kurve, avslutter Norges østligste politimester.

→ Politimester i Øst-Finnmark politidistrikt, Ellen Katrine Hætta.

ØYNE I NORD

Heimevernet har verken fancy fly, stridsvogner eller ubåter. Vår styrke er menneskene som ser hva som skjer i sitt nabolag, og de er på plass på en, to, tre.

På lik linje med institusjoner som Etterretningstjenesten, Cyberforsvaret, Sjøforsvaret, Luftforsvaret, Hæren, Forsvarets operative hovedkvarter og Forsvarets logistikkorganisasjon utgjør Heimevernet en vesentlig del av Forsvarets militære organisasjon.

Heimevernets soldater representerer alle yrkeskategorier og finnes over hele landet. Deres sivile kompetanse kombinert med militær utdanning og trening gjør dem unike.

OVERVÅKING OG KONTROLL

Advokat (35)

Hun er lokalkjent og kjenner detaljert til aksene som skal overvåkes og kontrolleres, samt terrenget rundt. Hun vet hvor det er skjul og dekning, hva som er farlig lende og hvor det er oversiktlig å observere fra.

UTRYKNING

Bonde (37)

Han vet hvor man kan legge ildoverfall i forhold til hvor målet befinner seg, og vet hvordan man kommer seg usett i stilling. Fordi han kjenner hver en sti i bygda og den raskeste måten å komme seg fra a til b.

LOKAL ETTERRETNING

Kjøpmann og elgjeger (41)

Han vet hvor en motstander kan rykke frem til fots og oppsatt på kjøretøy. Han kjenner alle stier, bakgater, veier og hvor det er skjul og dekning lokalt og regionalt. Han har kontroll på hva som skjer i hjembygda gjennom et utstrakt sivilnettverk.

OBJEKTSIKRING

Journalist (30)

Han øver årlig på å sikre viktig sivil og militær infrastruktur i nærområdet, og er god på å lese det lokale «bybildet». Journalisten kjenner lokalbefolkningen, og evner å detektere en motstander tidlig, blant annet fordi han kan skille det uvanlige fra det dagligdagse.

HV-KJENTMANN

Lastebilsjåfør (32)

Han legger til rette for mottak av av allierte forsterkninger og sikrer deres ankomststed med troppen sin. Han bidrar til at distriktet får lagt til rette for våre allierte, og bruker sitt militære og sivile nettverk for å få til unike løsninger raskt.

BINDELEDD

Sykepleier (25)

Hans yrkesfaglige bakgrunn gir han stilling som liaisonoffiser slik at han koordinerer informasjon mellom Forsvaret og det sivile samfunn (helsevesen, politi, havnevesen, brann og redning, fylkesmann).

TILSTEDE 24/7

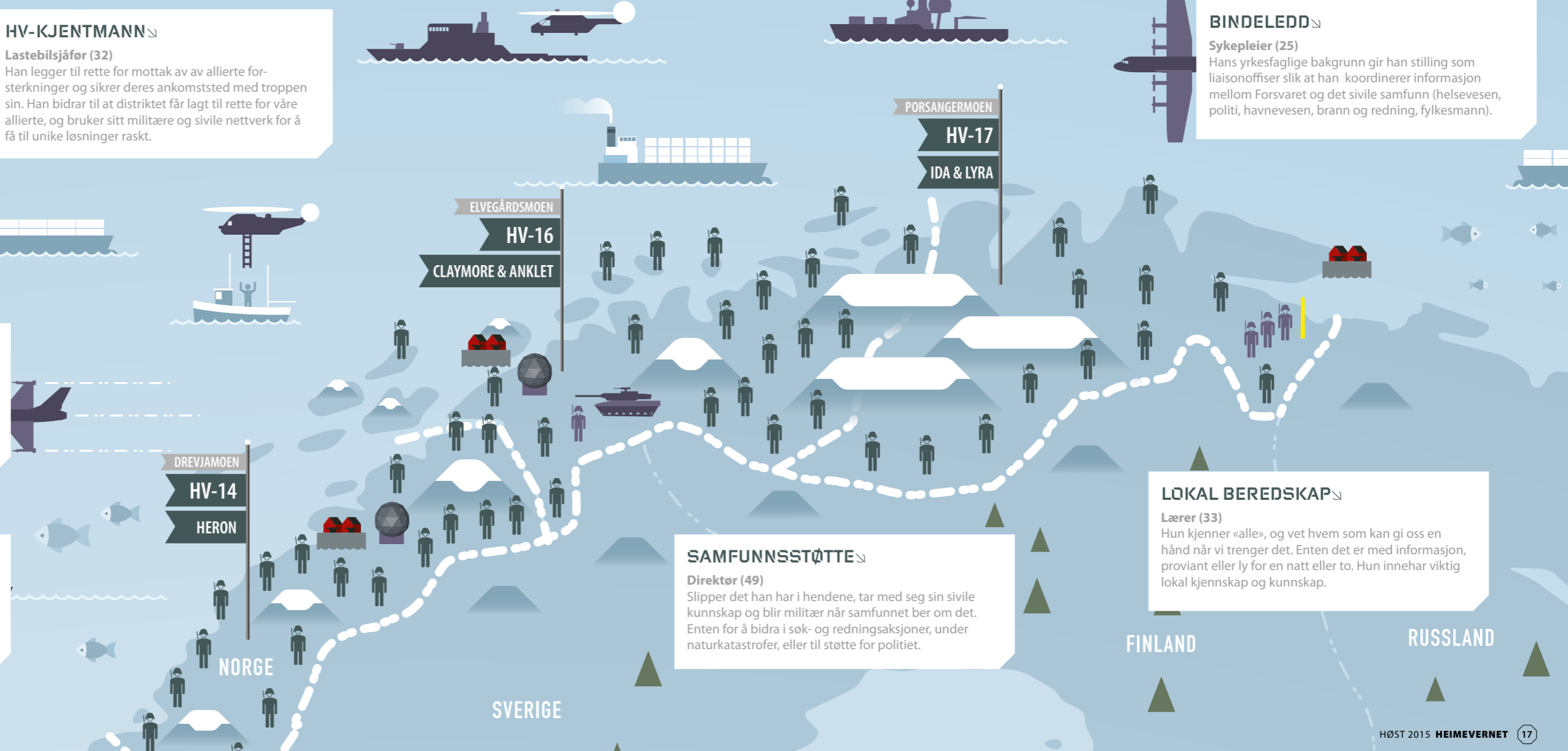
Snekker (27)

Selv om han og de andre 8700 HV-soldatene i Nord-Norge er sivile mesteparten av tiden, har de likevel det militære i seg i det daglige. Dette gjør at de er til stede døgnet rundt. Skjer det noe i by eller bygd hvor HV må trå til, får han vite om det og kan respondere.

KYSTSONEN

Fisker (33)

Han kjenner sjøaksene som skal overvåkes, og hvor små og store fartøyer kan gjemme seg bort. Han oppdager utenlandske fartøyer som er utenfor allfarvei og bidrar til bildeoppbygging på sjøen.

SAMFUNNSSTØTTE

Direktør (49)

Slipper det han har i hendene, tar med seg sin sivile kunnskap og blir militær når samfunnet ber om det. Enten for å bidra i søk- og redningsaksjoner, under naturkatastrofer, eller til støtte for politiet.

LOKAL BEREDSKAP

Lærer (33)

Hun kjenner «alle», og vet hvem som kan gi oss en hånd når vi trenger det. Enten det er med informasjon, proviant eller ly for en natt eller to. Hun innehar viktig lokal kjennskap og kunnskap.

En soldat på kartet tilsvarer ett HV-område.

FOR FÅ

Heimevernet sliter med å rekruttere gode soldater, spesielt til de nordligste fylkene.

TEKST: RUNE HAARSTAD

I deler av landet har HV problemer med å fylle strukturen med personell.

– Dette skyldes en kombinasjon av at det er færre som bor i disse områdene, samtidig med at forsvarsgrenene har redusert antallet som gjennomfører førstegangstjeneste de siste årene, sier Ivar Halset, sjef for heimevernsstaben.

LENGRE ENN TIL 44 ÅR? Kravene til gjennomføring av tjenesten har økt, og det legges vekt på frivillighet og mindre vekt på geografisk tilhørighet når de som skal inn til førstegangstjeneste velges ut.

– Dette medfører at potensialet for uttak av vernepliktige i utkant-Norge ikke er tatt ut, poengterer stabssjef Halset. Hos Heimevernet diskuteres det nå en rekke tiltak for å bøte på personellmangelen. Stabssjefen ser spesielt tre tiltak som han mener vil ha god effekt.

– Vi må rett og slett øke den gjennomsnittlige ståtiden i HV fra dagens ca. 10 år og opp mot ca. 12 år. Dette kan gjøres gjennom tidligere overføring til HV, forklarer Halset. Dette er nå besluttet i Forsvarsstaben.

– Deretter kan vi redusere praktiseringen med fritak for studenter. Og til sist må vi sørge for å beholde personellet lenger – helt de de blir 44 år, og også muligheten for å benytte personellet utover 44 år der det er hensiktsmessig.

UTVIDER «HJEMTRAKTEN». Men resten av Forsvaret må også tenke på Heimevernets behov, mener stabssjefen.

– Vi jobber nå med å påvirke andre deler av Forsvaret til å ta hensyn til «geografi» ved utvelgelse av personer til førstegangstjenesten.

– Ellers tror jeg at en videre definisjon av «hjemtrakten» vil tvinge seg frem i flere av distriktene våre. Hjemtrakten i fremtiden vil kunne være lik distriktsgrensen.

Stabssjefen ser også for seg at HV kan vurdere andre tiltak som går på å fylle opp strukturen på ulike måter fra andre deler av landet. – Men dette vil kun være en sekundærløsning.

Hvilke tiltak som vil fungere best utredes nå – men straks-tiltak er også nødvendig.

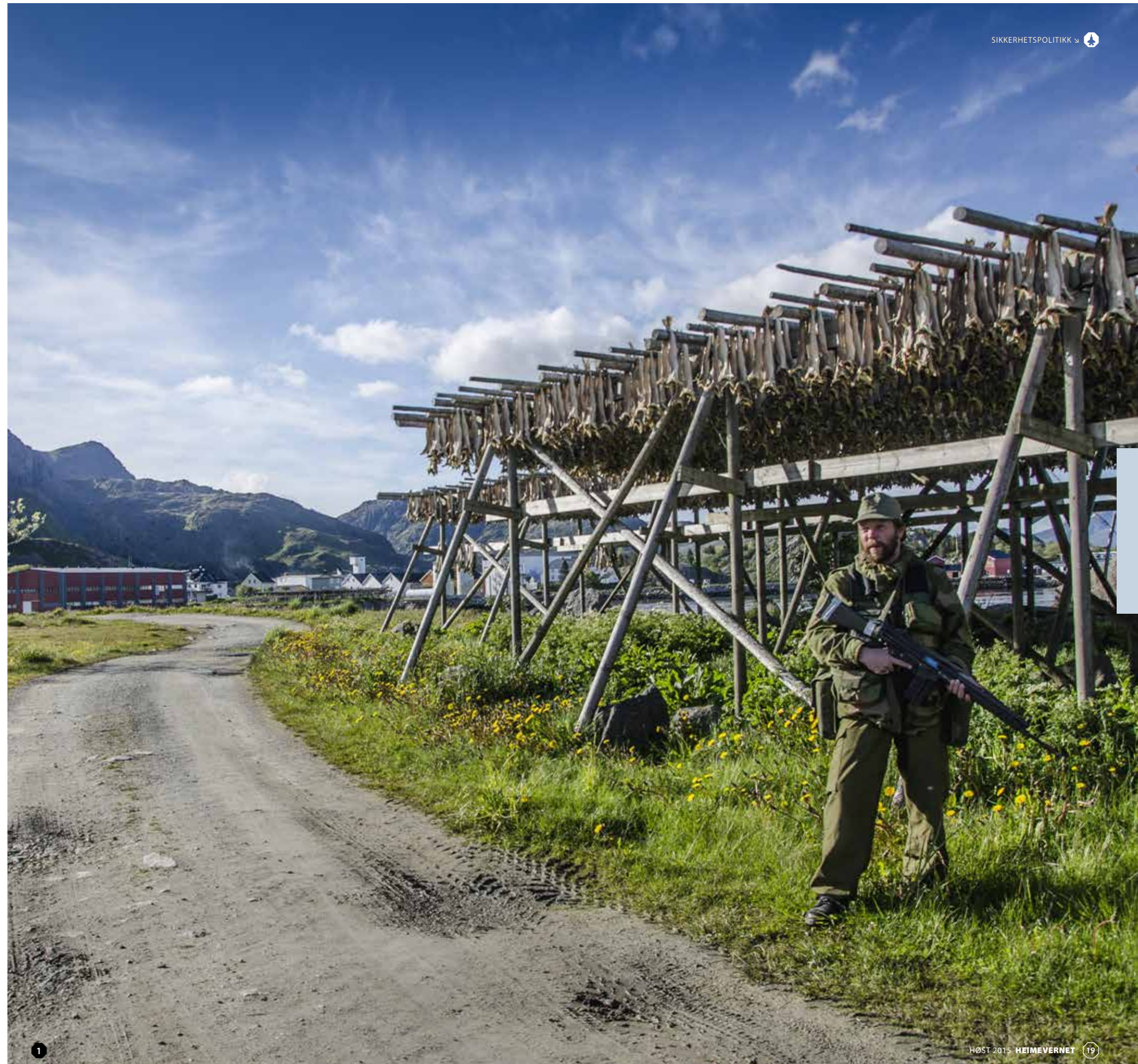
– I forbindelse med mottak av nytt personell til HV i 2015 og 2016, det vil si såkalt oppkledning, gir vi nå føringer til Forsvarets personell- og vernepliktssenter om å prioritere de distriktene med lavest bemanning og prioritet til de nordligste distriktene.

→ Sjef for Heimevernsstaben, brigader Ivar Halset. Foto: Marius Kaniewski

1 HJEMTRAKTEN

→ En soldat vokter nærmiljøet i Lofoten. Foto: Marius Kaniewski

MENINGSLØST KAN BLI MENINGSFYLT

Jan Ove Bernhardsen (42) har sikret en fjelltopp i 20 år uten å vite hvorfor. Meningsløst mener han selv. Likevel er det ingen tvil: skjer det noe skarpt stiller han i grønt på flekken.

TEKST OG FOTO: CHRISTINA GJERTSEN/SIV IREN BRÆND

Jan Ove Bernhardsen(42) fra Vadsø nærmer seg vernepliktsens aldersgrense og er en av dem som kan bli berørt av tiltakene om å beholde personell lenger i HV.

– Det hadde vært mye bedre om folk hadde blitt innkalt til sin første repetisjonsøvelse i yngre alder. De yngre har mer å gi, og er kanskje mer motivert, sier han.

MENINGSLØST. Da Bernhardsen startet i Heimevernet i 1996 hadde Vadsø HV-område cirka 200 soldater. Nå er de halvert. Det blir derfor lange dager på de som er igjen, og lite søvn og hvile når de er på øvelse. – Under objektsikring er det mye tyngre for de få som er med, enn hvis vi hadde vært flere slik vi var tidligere. Jeg har ikke motivasjon til å fortsette etter fylte 44 år. Hovedgrunn til det er noe det blir snakket mye om i mitt område, og det er følelsen av at det vi holder på med er meningsløst, sier han.

Bernhardsen og noen av hans medsoldater synes treningene virker tilfeldig, og de savner rytme og kontinuitet i øvelsene.

– De siste årene har jeg mange ganger gruet meg til å dra på øvelse. Når jeg går på jobb om morgenen føler jeg at jeg gjør noe meningsfylt. Vi blir sett, hørt og kanskje til og med likt. Og jeg tenker at få av de tingene er tilstede i Heimevernet, sier han skuffet.

FORSTÅELSE. Under årets øvelse i juni kom distriktsjef i HV-17 på besøk.

– Jeg har mange ganger tenkt på hva det egentlig er vi driver med. I dag gikk det opp et lys for meg da distriktsjef Ståle Grytli brukte ordet «forståelse» og sa at alle skal vite hvorfor man blir plassert der man er. Det har aldri vært nevnt før i dag. Vi har aldri fått noen forståelse for hvorfor vi står på akkurat denne

fjelltoppen. Vi går rundt i et vakuum uten søvn og føler at «jobben» vi gjør er bortkastet, sier 42-åringen.

Tror du at det ville blitt annerledes hvis du fikk mer forståelse for hvorfor dere sikrer denne fjelltoppen?

– Ja, det er jeg 100 prosent overbevist om. Det hadde vært så mye bedre hvis vi hadde visst hvorfor, hva vi egentlig skal gjøre, og øvd på raskere mobilisering akkurat her. Vi har holdt på med objektsikring i snart 20 år. Det skjer ingenting og folk er lei, sier han.

GOD NABO. Selv om Bernhardsen er kritisk til hvordan treningene gjennomføres understreker han at han synes det er viktig å ha et heimevern som har lokalkjennskap og er til stede over hele landet.

– Det er utrolig viktig å ha et forsvar. Vi nordpå får med oss hva som skjer i Russland, men vi har nok en annen tilnærming og oppfatning av det enn de sørpå. Vi har et annet forhold til russerne her, og jeg greier ikke helt å se at de er en stor trussel. Vi trenger dem og de er vår venner og gode nabo i øst. Likevel er jeg ikke naiv, jeg skjønner at vi må øve og være beredt på at noe kan skje og gjøre vårt ytterste til vi får hjelp.

MENINGSFYLT. – Sørpå måtte heimevernssoldater stå vakt etter 22. juli, og under flomkatastrofen på Vestlandet hjalp Heimevernet til. Hadde det skjedd noe slikt her hadde jeg stilt i grønt og kommet med en gang, forteller han og fortsetter:

– Det jeg mener er særdeles viktig for at en HV-soldat skal trives på øvelse er at han blir hørt, har en stor forståelse for hvorfor han gjør det han gjør, og ikke minst er synlig i lokalsamfunnet. Tenk å ha en vaktpost ved en offentlig bygning. Da tror jeg folk hadde kledd seg ordentlig og vært stolt av jobben de gjorde for Heimevernet og landet. Det å være HV-soldat er en stor tillitserklæring til deg som person, sier han.

→ Områdesoldat HV-17, Jan Ove Bernhardsen

Med andre ord er løsningen mer realistiske scenarioer, synlighet og forståelse for hva man holder på med?

– Absolutt! Hvis jeg visste at vi hadde mer varierte oppgaver med mening, hadde jeg følt at jeg hadde vært viktig. Og det har mye å si for den generelle heimevernssoldaten på repetisjonsøvelse nummer 20!

Områdesjef i Varanger HV-område Ole Håkon Haraldstad har

ledet Jan Ove Bernhardsen og hans medsoldater i knappe to år. Han skjønner sine soldaters frustrasjon:

–Forståelse av hvorfor vi gjør et oppdrag er essensielt for motivasjonen. Derfor er nettopp forståelse noe av det vi vil ha ekstra stort fokus på framover. Opplevs noe meningsløst faller også motivasjonen, og dette er noe hele HV-Norge må ta på alvor og gjøre noe med, avslutter Ole Håkon Haraldstad.

KRIGSHISTORIE

TIL VERN FOR NORGE

Hva har en motstandsmann fra andre verdenskrig til felles med en innsatsstyrkesoldat i Heimevernet?

TEKST: RUTH ASTRID L. SÆTER FOTO: TORGEIR HAUGAARD

RICHARD (DICK)
ZEINER-HENRIKSEN

→ **Født:** 1. august 1924
Krigsinnsats: Sabotør og motstandsmann i kompani Linge, som del av Oslo-gjengen og etter hvert Grebe-avdelingen
→ **Utmerkelser:** Krigsmedaljen, Deltagermedaljen og King's Medal for Courage in the Cause of Freedom
→ **Etter krigen:** Studerte bedriftsledelse i USA, hadde lederstillinger i ulike norske og internasjonale bedrifter. Var finansdirektør i Norges Varemesse fra 1975 til han gikk av med pensjon i 1990.

Et håndtrykk. En smal, 90 år gammel hånd i en 45 år gammel neve – begge med kraft og styrke.

Den eldste bærer en marineblå blazer med Lingeklubbens merke påsydd, den andre går i Heimevernets arbeidsuniform. Det er første gang de møtes, disse to – og møtet skjer i historiske omgivelser på Akershus festning, i Gunnar Sønstebys rom. Det er mye som skiller dem: alder, fysikk, bosted, erfaringer og livshistorie. Men det er også mye som forener dem. Aller først det engelske navnet på en liten vannfugl – Grebe.

Richard (Dick) Zeiner-Henriksen var det siste året av andre verdenskrig en del av kompani Linge-gruppen Grebe, som blant annet utførte sabotasjeaksjoner mot tyskerne i Gudbrandsdalen og i Østerdalen.

De som i dag bærer navnet Grebe er Heimevernets innsatsstyrke i HV-05, som skal beskytte det samme geografiske området som de opprinnelige Grebe-gutta opererte i under krigen: Hedmark og Oppland. Troppssjef Ståle Størdal er meget bevisst på arven han og hans 40 innsatssoldater har med seg:

– Motstandsbevegelsens innsats under krigen dannet grunnlaget for det norske Heimevernet. Vi vet godt hva Grebe var, hvor de kom fra og hva de gjorde. Det er med stolthet vi bærer deres navn – og det er ærefullt å få møte Dick Zeiner-Henriksen, sier Størdal og får høre den dekorerte veteranens krigshistorie.

MED LIVET SOM INNSATS. Zeiner-Henriksen var bare 15 år da krigen brøt ut. Han bodde i Oslo, hjemme hos foreldrene

sine, og gikk på Frogner skole. En helt vanlig tenåring i en uvanlig situasjon.

– Vi levde under tysk okkupasjon, og friheten vår var innskrenket – det var nok den viktigste grunnen til at jeg reagerte og ville gjøre noe. Tyskerne krevde tidlig at alle radioer ble innlevert, noe som ble starten på de hemmelige, illegale avisene. Jeg var med på å dele ut disse avisene sammen med noen venner. Vi så vel ikke helt risikoen i det – som 15-åring er man jo verdensmester, forteller Zeiner-Henriksen.

Men det var langt fra risikofritt. Ble man tatt i å utøve aktiv motstand mot tyskerne, risikerte man å bli sendt i tysk konsentrasjonsleir – eller henrettet. Zeiner-Henriksen mistet tre av sine venner etter den famøse aksjonen i Kirkeveien 90 i Oslo våren 1944 – der han selv holdt på å bli tatt. Det var Oslo-gjengen (som Zeiner-Henriksen var blitt en del av etter en periode som Milorg-medlem) med Max Manus og Gunnar Sønsteby i spissen som forhindret Quislings planer om å fore tyskerne med norske soldater.

I Kirkeveien 90 fantes det et stort kartotek med navn og informasjon om rundt 25 000 unge nordmenn som skulle innkalles, først til arbeidstjeneste i Norge og deretter til SS-avdelinger i Tyskland for så å sendes til Østfronten for å krige mot russerne, i tysk uniform.

– Det var helt nødvendig for oss å hindre denne masseutsendelsen – og gjennom flere aksjoner lyktes vi med det. Men det kostet. Tre av vennene mine ble tatt i forbindelse med Kirkeveien 90-aksjonen. Lars Eriksen, Jon Hatland og Per Stranger Thorsen ble skutt fjorten dager senere, bare 19 år gamle. Jeg kunne vært en av dem, for Statspolitiet kom hjem

1 GREBE 1944

→ Fra venstre: Kjell Aubert, Richard (Dick) Zeiner-Henriksen, Arne Ratchje og Rolf Øvergaard klare til oppdrag i 1944. Motstandsmennene var en del av kompani Linge-gruppa «Grebe» som opererte både i Østerdalen og Gudbrandsdalen under krigen.

Foto: Oddvar Dobloug, utlånt av Richard Zeiner-Henriksen

2 GREBE 2015

→ Fra venstre: Fra venstre: Nils Busvold, Ståle Størdal, Erik Ildjarnstad Hagen og Thomas Ryssmo Boge klare til oppdrag under øvelse Oslofjord sommeren 2015. Soldatene er en del av Grebe som er innlandets innsatsstyrke med ansvarsområde i Hedmark og Oppland. Foto: Mads Grimsæth

til oss den natten. Men jeg var ikke der. I stedet tok de min eldre bror Erik, som var med i Milorg. Etter lange avhør i Victoria terrasse ble han sendt til den beryktede konsentrasjonsleiren Dachau i Tyskland. Han døde fjorten dager før krigen var slutt. Krig er mye tilfeldigheter, sier Zeiner-Henriksen med ettertrykk.

SKULLE HINDRE FIENDEN I Å DRA. Etter Kirkeveien 90-aksjonen måtte Zeiner-Henriksen dra til Sverige, der han mest av alt ønsket å dra videre til England for å trene seg opp som sabotør. Men Linge-kompaniets representant i Stockholm frarådet det. Krigen nærmet seg slutten, og han mente at Zeiner-Henriksen ville kunne gjøre mer nytte for seg ved å dra tilbake til Norge etter noen ukers intensiv trening i Sverige. Slik ble det – og høsten 1944 dro Zeiner-Henriksen tilbake til Norge for å bli en del av Grebe-gruppen, som opererte i Østerdalen og i Gudbrandsdalen. – Basen vår var en hytte i nærheten av Gråhøgda ved Sollia. Vi hadde flere oppgaver, men den viktigste var å sabotere jernbanelinjer. Det var over 400 000 tyske soldater i Norge under krigen, og da de allierte begynte å få overtaket, ville tyskerne samle troppene sine på kontinentet for å øke styrke og innsats der nede. Vårt oppdrag var å forhindre dem i det. Ironisk nok skulle vi altså sørge for å holde fienden i landet, forteller Zeiner-Henriksen. Sabotørene tok også imot flyslipp med våpen, utstyr, forsyninger og personell, i tillegg til at de rekognoserte området og fulgte med på tyskernes gjøren og laden. På det meste besto Grebe-gruppen av 14 mann – og de greide å holde seg unna tyskernes oppmerksomhet. – Det var en stor Milorg-gruppe i området også. Samarbeidet dere med dem, spør Størdal, som til nå har lyttet interessert til veteranens fortelling. – Det var kontakt mellom oss, blant annet for å passe på at vi ikke drev sabotasje i veien for hverandre. Men vi var ikke på hyttetur sammen, for å si det sånn. Det handlet om vår egen og deres sikkerhet. Jo mindre vi visste, desto bedre, sier Zeiner-Henriksen.

FORSVARSVILJE I EN OMSKIFTELIG

VERDEN. – Det er fortsatt en «need-to-know»-

tilnærming i Forsvaret i dag, men det er klart at utfordringen er større i dagens informasjons- og kommunikasjonssamfunn. Hvem som helst kan ta et bilde fra en øvelse og legge det ut i sosiale medier, noe som kan påvirke sikkerheten vår negativt. Det er en hårfin balanse mellom åpenhet og grensesetting, men vi er oppmerksomme på det, understreker Størdal.

– Det å vise fram sin militære styrke er jo et velkjent grep i enkelte stater?

– Ja, militære parader ser vi jo stadig eksempler på, senest i Russland 9. mai, sier Størdal, og blir supplert av Zeiner-Henriksen: – Putin viser frem våpen og styrker. Mens vi her i Norge har barnetoget – som er en unik demonstrasjon av et samlet folk, påpeker han.

– Sirkelen sluttet enda en gang. Vi hadde den kalde krigen etter andre verdenskrig. Så døde den mer eller mindre ut på 90-tallet, og vi valgte et norsk forsvar som gikk fra mobilisering til innsats, med en større grad av profesjonalisering. Nå virker det som om den geopolitiske pendelen dreier tilbake, og nordområdene får igjen større betydning. Da tror jeg det er ekstra viktig at vi har et godt heimevern som representerer volum, rask responstid, god geografisk spredning og ikke minst lokalkunnskap, sier Størdal.

– Hvis vi ser på hele verdenssituasjonen under ett, så har vi det veldig sikkert og godt her vi sitter i steinrøysa vår, påpeker Zeiner-Henriksen og fortsetter:

– Det er jo alle mot alle på de særeste grunnlag. Da er det ekstra betydningsfullt å ha en felles og bred forsvarsvilje i nasjonen, noe Heimevernet bidrar til, påpeker han.

Har vi den forsvarsviljen i Norge i dag?

– Ja, absolutt, kommer det fra begge. Størdal utdyper:

– Heimevernet i seg selv er et godt symbol på forsvarsviljen i landet. Som en konsekvens av profesjonaliseringen i Forsvaret er det dessverre stadig færre som tar førstegangstjenesten og det påvirker rekrutteringsgrunnlaget til Heimevernet. Men vi ser at mange ønsker å delta, og det er positivt.

DE GODE EGENSKAPENE OG HOLDNINGENE.

Hva kjennetegner en god soldat, slik dere ser det?

STÅLE STØRDAL

→ **Født:** 8. januar 1970

→ **Militær tilknytning:** Befalsskole 1989/90. Tjenestegjorde i panserbataljonen/Brigaden i Nord-Norge som stormlagfører. Troppssjef i innsatsstyrke Grebe, tilhørende HV-05, siden oppstarten i 2005.

→ **Sivil karriere:** Mangeårig forsker innen skogbruk, har siden 2007 arbeidet for Eidsiva Energi, de siste to årene som leder for handel- og analyseseksjonen.

FORSVARETS OVERKOMMANDOS PLAN «Forberedelse for reising av Norges nye forsvar», april 1944:

→ «... under moderne krig må befolkningen på et hvilket som helst sted i landet og når som helst på korteste varsel kunne tre i aksjon til forsvar av sin egen by, bygd eller grend. Det skal først og fremst holde fienden stangen inntil ordinære stridskrefter kan komme til».

Foto: Mats Grimsæth

«Hadde Norge blitt angrepet i dag, ville jeg sluppet alt jeg hadde i hendene for å bidra til forsvaret av landet mitt.»

– En god soldat er trygg, stolt og ikke minst bevisst på hva slags situasjon hun eller han står i, og på hva som kan komme til å skje. Vi bærer det norske flagget på uniformen, og skal beskytte det norske samfunnet, folket og verdiene våre. Vi er også et symbol på de verdiene vi er satt til å beskytte og verne om, sier Størdal. Zeiner-Henriksen er enig, og nikker når Størdal beskriver hva han mener gode holdninger er og skal være for en god HV-soldat:

– Holdninger handler om refleksjon og ansvarsfølelse, om modenhet og engasjement. At man er voksen og trygg nok til å ta en selvstendig beslutning. Man skal også greie å bevare roen i en presset situasjon, noe vi trener mye på. Det å trekke våpen er siste utvei. Jeg har et klart inntrykk av at norske soldater er gode til nettopp å bevare roen.

Her smetter Zeiner-Henriksen inn:

– Uten sammenligning for øvrig ser vi jo en motsats hos deler av amerikansk politi. Det virker som at de veldig raskt trekker våpen i en tilspisset situasjon.

– Ja, jeg tror at norske soldater har en langt mindre aggressiv mentalitet. Samtidig er det jo slik at man også skal være i stand til å «vri om» når bryteren slås på og det er nødvendig med aktiv handling og raske beslutninger. For å forberede soldatene våre på dette, jobber vi mye med intensjonsbasert ledelse. Det betyr at en HV-soldat skal vite hva det overordnede målet er, hva vi må gjøre for å komme dit og hvilken retning vi skal gå i – sammen. Og ut fra det evne å jobbe selvstendig, påpeker Størdal.

– Mye av dette kjenner jeg igjen fra krigen. Oppsto det brått en farlig situasjon måtte vi jo reagere på en eller annen måte. Det fantes ingen klar løsning for hver situasjon. Det handler, som Størdal sier, om å forstå hva man skal gjøre, hvem man gjør det for og i hvilken hensikt. Jeg tror nok dagens HV-soldater og krigens motstandsmenn er ganske like, det er nok heller situasjonen rundt og tilgangen på utstyr og teknologi som er forskjellig, sier Zeiner-Henriksen.

OM MOTIVASJON OG FRAMTID. *Hvordan greide du å opprettholde motstandsviljen i en uviss og vanskelig krigssituasjon?*

– Det var ingen enestående holdning fra min side – de fleste unge mennesker var jo innstilt på å gjøre det de kunne for å få slutt på en okkupasjon som ble stadig mer rå og hensynsløs. Du vet, jo mer tyskerne i desperasjon

skjøt nordmenn ned for fote, desto sterkere ble min egen følelse av å ville gjøre en innsats. Jeg trengte ikke å overbevise meg selv om at det var riktig og nødvendig å gjøre motstand.

– Motivasjonen din økte kanskje også når du så at innsatsen din hadde betydning, spør Størdal.

– På en måte, så. Men det er jo også slik at du naturlig og instinktivt vil forsvare deg når du blir angrepet. Da tenker du ikke på at du gjør det med livet som innsats, sier Zeiner-Henriksen liketilt.

Hva tenker du om framtida til Heimevernet, Størdal?

– Jeg er spent på det som skjer nå, med fagmilitært råd og den stadig tydeligere profesjonaliseringen av Forsvaret. Jeg representerer 3000 kvinner og menn i den norske innsatsstyrken, og det ville være veldig synd om den kapasiteten, det engasjementet og den innsatsviljen som er bygget opp gjennom ti år skal reduseres eller bygges ned igjen, sier en engasjert troppssjef før han fortsetter:

– Jeg vil påstå at innsatsstyrkene består av Norges mest motiverte soldater, og jeg føler meg privilegert som får trene og øve sammen med mine 40 Grebe-soldater. Foruten et sterkt engasjement som gjør at de gjerne ville hatt flere treningsdøgn utover de rundt 20 vi har per år, så besitter de en helt spesiell kompetanse og kunnskap fra det sivile. Spekteret er bredt – fra rørleggere og snekkere til administrerende direktører. Vi ville vært i stand til å klare oss på egenhånd lenge, vi kan jo fikse det meste selv. Vi vet også at spesialstyrkene ser nytten av Heimevernet fordi vi er lokalt forankret, og de bruker oss som kjentmenn i ulike situasjoner.

Samtalen inne på Sønstebys rom nærmer seg slutten. Den ulastelig antrukne 90-åringen med skarp press i buksene og silketørkle i halsen tenker det får holde nå. Han sier selv at det han gjorde under krigen ikke er noe han går rundt og tenker på, og det har heller ikke preget livet hans i etterkant. Richard Zeiner-Henriksen gjorde en innsats fordi det var det rette å gjøre. Fordi han ville forsvare sitt eget land. Det er et oppdrag som fortsatt gjelder – og som nå er overtatt av yngre krefter. Som Ståle Størdal og hans Grebe-tropp:

– Hadde Norge blitt angrepet i dag, ville jeg sluppet alt jeg hadde i hendene for å bidra til forsvaret av landet mitt. Det er jo det vi trener og øver på hele tiden. Å verne om det vi har kjært, sier Størdal.

INNSATSSTYRKEN 10 ÅR

EKSTRA INNSATS

En viktig faktor i Sjøheimvernets innsatsstyrke er kystmeldepost (KYP). Her speider en soldat fra innsatsstyrke Bundle utover Oslofjorden. Foto: Alexander Sylte

INNSATSTYRKENS «FAR»

Takket være den såkalte kvalitetsreformen som daværende generalinspektør for HV satte i gang, ble innsatsstyrken en realitet i 2005.

TEKST: OLA K. CHRISTENSEN

→ Tidligere GIHV, Bernt Iver Ferdinand Brovold. Foto: Tom-Vegard Feltstykke, Norsk Skyttertidende

1 «GULL VERD»

→ - Utnytt frivillighetstanken for Forsvaret i samfunnet, og ikke minst alle de tusener av veteraner er en viktig ressurs for innsatsstyrkene. Dette dreier seg om «folkeforsvarets» vilje og evne til å beskytte nasjonen. Foto: Mats Grimsæth

- Vi måtte gjøre noen radikale grep for å omstille oss; ellers hadde HV råtnet på rot og blitt helt irrelevant, understreker tidligere GIHV Bernt Iver Ferdinand Brovold. For å gjøre en lang historie kort: Ned fra 18 til 13 distrikter og en reduksjon av antall soldater fra 83 000 til 50 000 mann operativt organisert i innsatsstyrker, forsterkningsstyrker og oppfølgingsstyrker – der førstnevnte skulle bestå av frivillige og trene mer enn de to øvrige kategoriene – og ikke minst ha evne til å kraftsamle der det skjedde når det skjedde.

MER MOBIL. I følge den nå pensjonerte generaløyntanten måtte HV bokstavelig talt bevege seg bort fra det helt statiske og over i en mer mobil retning, noe han mente var sterkt påkrevd etter å ha observert HV i tre år som øvingsleder i HV-12 og på en rekke inspeksjoner da han tjenestegjorde ved daværende Forsvarskommando Sør-Norge (FKS) hos kommandøren for landstridskreftene. Han hadde ikke minst også merket seg mye av den frivilligheten som preget personellet i HV og mente at det var mange forsvarsmotiverte i samfunnet som «fortsatt var interessert i noe mer etter endt førstegangstjeneste», forutsatt nødvendig kvalitet på trening og utstyr. Svaret ble innsatsstyrkene. Dermed var det bare å sette i gang å rekruttere personell og investere

i materiell til en styrke på ca. 5000 personer. Som altså ble vedtatt opprettet i 2004 og på plass omtrent ett år senere!

DOMBÅS EN «MOTOR». En av driverne i oppbyggingsfasen var HV-skolen på Dombås, som Brovold ikke får fullrost nok med hensyn til blant annet arbeidet med en komplett organisasjonsplan (KOP) for innsatsstyrkene, som i antall hoder per avdeling kunne variere fra 100 og opp til 500. Videre taktikk og reglementer, hvilke avdelinger skulle ha hva slags type utstyr og så videre. Sentralt stod også innføringen av mye nytt materiell og moderne kommando- og kontrollsystemer. – Forsvarets logistikkorganisasjon og HV-skolen på Dombås gjorde en formidabel jobb på rekordtid med å omsette ca. 150 millioner kroner i nødvendig moderne materiell.

- Vi etablerte et eget forum for innsatsstyrkesjefene for blant annet å kunne diskutere operasjonskonseptet, materiell, taktikk, teknikker med mer. Innsatsstyrkene skulle tilsvare en lett infanteribataljon og også få underlagt forsterknings- og oppfølgingsområder. Noe han mener HV fikk til på en forbillig måte, for etter hans oppfatning opererte innsatsstyrkene allerede fra etableringen av i «1. divisjon» på lik linje med brigade Nord's manøverbataljoner.

HYLLEVARE. – Gjennom K-2-systemet «snakket Hæren og HV samme språk» og hadde et identisk situasjonsbilde. Husk også at HV var først ute med å anskaffe cirka 5000 håndvåpen av typen HK-416. Videre fikk personellet mye og god personlig bekledning og utrustning, lagsutstyr og ikke minst militære kjøretøy. – Min filosofi var enkel, nemlig å kjøpe hyllevarer der dette fantes, som eksempelvis kikkerter, natt-optikk og sambandsmidler.

HISTORISK BEVISSTHET. En av Brovolds kongstanker var å gi innsatsstyrkene navn etter kompani Linge-operasjoner, i samråd med Linge-klubben. Enn tanken bak? Styrke og dyrke historien rundt viktige og unike operasjoner. Sist, men ikke minst; hedre gjenværende Linge-veteraner. For den tidligere generalinspektøren ble det viktig at personellet i innsatsstyrkene kjente til historien, noe han stilte kontrollspørsmål om på sine rundreiser.

- I tillegg til at personellet skulle være historisk oppdaterte, var det viktig å være bevisste verdiene og den kulturen som soldatene i kompani Linge og deres operasjoner representerte. Kall det en oppdragende effekt. Vi ser jo at Bjørn West gjennomfører Bjørn West-marsjen, Rype-personellet går Rype-marsjen og så videre. Innsatsstyrkesoldatene skulle være kulturambassadører. Dette er like viktig i dag og i fremtiden!

EN IMPONERT SJEF

– En soldat i innsatsstyrken er ikke en sivilist i uniform, men snarere det motsatte.

TEKST: OLA K. CHRISTENSEN
FOTO: TORBJØRN KJOSVOLD

I september i fjor fikk Polar Bear VI ny sjef, som i ettertid medgir at han nok ikke helt visste hva – for ikke å si hvem – avdelingen bestod av.

– Det som møtte meg var særdeles motiverte kvinner og menn som var bedre trent, bedre utrusta og bedre mentalt forberedt på å løse oppdrag enn hva jeg hadde sett for meg. Sett i ettertid kan du vel kanskje si at jeg bomma litt, forteller Kristian Simonsen.

FJERNE HIMMELSTRØK. Det er i sannhet en særdeles garvet yrkessoldat som tok over i fjor høst. 42-åringen har «vært ute både en vinternatt og en sommernatt før», som han selv beskriver det, med bakgrunn fra henholdsvis Libanon, Bosnia, Kosovo og Afghanistan. Den infanteriutdannede avdelingssjefen, som bærer en «stridsekk» stappfull av skarp operativ erfaring, har altså latt seg imponere av «arven» fra forgjengeren, selv om han visste at Polar Bear var en god avdeling.

– En aha-opplevelse kalles det vel, fremhever majoren og sikter samtidig til kunnskapen om HV, eller mangel på sådan, i Forsvaret.

– Vi jobber rett og slett i et militært system med alt for mange vanntette skott, og Forsvaret ville kunne oppnå mange synergier hvis kunnskapen om hverandre var bedre!

RASKT PÅ. Kristian Simonsen ser særlig to sterke faktorer som konkurrerer om innsatsstyrkesoldatens oppmerksomhet i tillegg til HV, nemlig «hjemmebanens» og arbeidsgiverens behov. Han mener mye skal klaffe – både hva gjelder privatliv og jobb – for den enkelte, og poengterer at det fra de to områdene utvises stor fleksibilitet slik at innsatsstyrkesoldaten får trent og øvd, noe som Forsvaret og befolkningen dermed drar nytte av i fullt monn.

– Mang en arbeidsgiver ser jo at bedriften får en fornøyd medarbeider tilbake etter endt trening.

Hva får du som sjef tilbake?

– Å få lov til å jobbe med mennesker som gir av sitt overskudd. Ressurspersoner som er villige til «å gå en ekstra mil». Min oppgave blir å tilrettelegge for en god tjeneste. Det å skape samhold. Være arbeidsleder og en motivator. Da er det viktig å kunne snakke samme språk som soldatene og forstå dem for å kunne fortelle avdelingen hvor vi er, hvor vi skal og hvordan komme dit.

– Som sjef handler det jo fortsatt om å løse oppdrag samt ta vare på sine, avslutter Simonsen.

Og som er særdeles godt fornøyd etter at enheter i avdelingen hans ble operativt evaluert under øvelse Oslofjord. Det gikk glimrende; kort og godt!

1 «RASKT PÅ»

→ En innsatsstyrkesoldat er «raskt på» både for makkeren sin og for avdelingen, poengterer Kristian Simonsen, major og sjef for Polar Bear VI i HV-01 (Oslofjord heimevernsdistrikt 01).

→ Sjef innsatsstyrke Polar Bear VI, Kristian Simonsen. Foto: Børge Sandnes

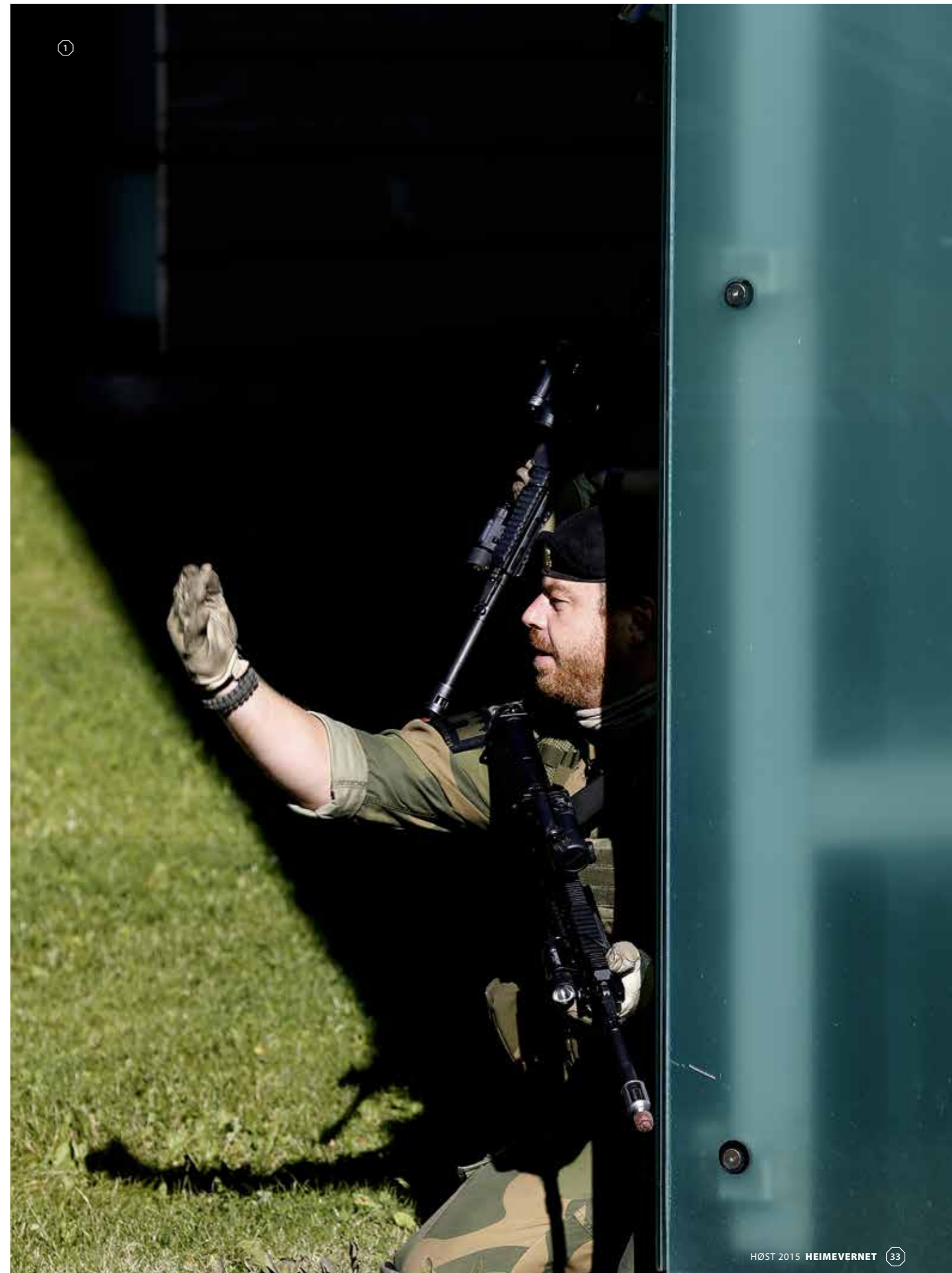

Foto: Andreas Kallhovd 1

Foto: Synne Nilsson 2

Foto: Mats Grimsæth 3

Foto: Åsmund K. Dæhlen 4

«GRØNN» TRIVSEL

– Hvorfor innsatsstyrken? Fordi det er lystbetont å være sammen med gjengen. Kort og godt!

TEKST: OLA K. CHRISTENSEN

Bjørn Petter Baggerånås deler tiden av livet sitt med Polar Bear VI, og 44-åringen kan vel trygt kalles en staut representant for «grunnfjellet» i Heimevernets innsatsstyrker. Bergenseren er en av de virkelig aktive veteranene i Forsvaret – ikke bare på grunn av to kontingenter i Libanon, men like mye det faktum at han har vært aktiv i en innsatsstyrke i ti år.

TJA MENTE FORSVARET. «Mappa» til den opprinnelige luftvernartilleristen i Hæren forteller blant annet at førstegangstjenesten ble gjennomført på bakke-til-luftsystemet robot-70 på Bardufoss i regi av brigaden i Nord-Norge. Etter to opphold i Midtøsten som geværmann, ville den garvede soldaten gjerne fortsette å bidra for «Konge, folk og fedreland». Det var derfor naturlig å melde seg til videre tjeneste i Forsvaret, som på sin side imidlertid kvitterte med å opplyse ham om at RB-70 var utfaset; og det var på sett og vis unge Baggerånås også. Mente Forsvaret.

Den lunkne holdningen fra etaten punkterte imidlertid ikke FN-veteranens motivasjon for en bijobb i grønt og søkte derfor om tjeneste i Heimevernet, ble så godkjent av HV-nemnd og tatt opp som soldat i et utrykningsområde (URS) i Finnmark, hvor han og kona fristet en midlertidig tilværelse.

– Jeg savnet den grønne tjenesten, poengterer han. Resten er historie; etter URS ble det opptak og tjeneste i den nå nedlagte Delfin i Øst-Finnmark, deretter Ida og Lyra før ekteparet satte kursen mot Østfold.

– Jeg trives virkelig i Polar Bear VI. Det er gøy å operere sammen med mine dyktige kolleger. Dette har helt klart også en sosial side, forteller fengselsbetjenten – noe også hans bedre halvdel vet å sette pris på. Spesielt da han for noen år siden vurderte å bryte båndene med gjengen i HV-01. Da var meldingen særdeles «sterk og klar» fra fruen: – Hvis du ikke fortsetter med gutta, og det skjer noe i samfunnet som krever innsats, blir du umulig å være i hus med!

BEVISSTGJØRING. Lystbetont. Gøy. Sosialt; superlativene er der. Men føy til ordet alvor. For som skarp-skytter har sersjant Bjørn Petter Baggerånås tenkt nøye over hva det vil si; det faktum å ha en person i kikkertsiktet sitt over tid – og til avtrekk – og målet nøytraliseres.

– Jeg har hatt noen runder med etisk selvbevisstgjøring! I tillegg er jo dette problemstillinger som diskuteres innad i styrken.

VIKTIG POLITISAMARBEID. Etter øvelse Oslofjord i juni kunne han og resten av innsatsstyrken i Oslofjord HV-distrikt ta en velfortjent sommerferie; en øvelse han er særdeles godt fornøyd med.

– En av de beste noen gang, fremhever han og sikter særlig til oppdragsløsningen i samarbeid med politiet samt de rene militære oppdragene kun i HV-regi. Realisme, er karakteristikken.

– På samme måte som Forsvaret er politiet en viktig aktør for samfunnsikkerheten. Vi må samarbeide på tvers av etatene om å beskytte infrastrukturen og menneskene – og ikke sitte på hver vår tue og konkurrere, er skarpskytterens krystallklare vurdering.

UTVID INNSATSSTYRKEN. Hvordan vurderer han utviklingen innad i Heimevernet generelt, og i innsatsstyrken spesielt? Slett ikke så verst, skal vi tro innsatsstyrkesoldaten; og da særlig innen det strids-tekniske. Enn fremtiden til innsatsstyrkekonseptet? Bjørn Petter Baggerånås mener at med den nedbyggingen Forsvarets militære organisasjon volummessig har vært utsatt for – og kanskje står overfor – blir ikke konseptet mindre vesentlig i fremtiden. – Jeg håper faktisk at antall soldater i HVs innsatsstyrker øker. Rent militært handler det om å ha «gubb på bakken» - og nasjonen trenger «gubb på bakken». Derfor er også områdestrukturen viktig for å skape stridsutholdenhet over tid i by og i bygd!

→ Innsatsstyrkesoldat Bjørn Petter Baggerånås. Foto: Synne Nilsson

1 MER TRENING

→ Som innsatsstyrkesoldat trener du mer enn den øvrige HV-strukturen.

2 MODERNE

→ Innsatsstyrken tilgodeses med moderne personlig bekledning og utrustning.

3 VIDT SPEKTER

→ Innsatsstyrken har behov for mange typer militær og sivil kompetanse.

4 SAMARBEID

→ Som innsatsstyrkesoldat kan du videreutvikle dine militære ferdigheter.

–ÆRLIG TALT,

To vilkårlige innsatsstyrkesoldater er plukket ut til å stille generalinspektøren for Heimevernet (GIHV) Tor Rune Raabye ti spørsmål om det som opptar dem.

TEKST: SIV IREN BRÆND FOTO: JARLE FOSS OG SYNNE NILSSON

Heimevernets innsatsstyrkesoldater er engasjerte og motiverte. De har valgt å bruke mer tid enn de er pålagt i grønt og er naturlig nok opptatt av det som foregår i Forsvaret og i Heimevernet.

Andreas Kallhovd (41), innsatsstyrke Derby HV-02
Sivilt: Serviceleder elektroinstallatør 7 Heimevernet: Troppsjef innsattropp

Hvordan oppleves det moralske dilemmaet ved å være øverste sjef og skulle sende i strid en god del avdelinger som egentlig har trent for lite til å delta i en krise og krig?

→ Dette er noe jeg tenker mye på. I krig har vi ikke noe valg og må stille med det vi har – i verste fall med svært kort tid til oppsetting og trening. Dette er brutalt, men som en del av Forsvaret har vi ikke noe annet valg. Mitt mål er å trene alle styrker det maksimale som er mulig innenfor politiske rammer. Jeg prøver også å skaffe moderne og enkelt materiell som krever lite utstyrskompetanse. Samtidig jobber jeg med å skaffe skuddsikre vester og hjelmer til hele strukturen.

Innsatsstyrken deltar ikke i tillitsmannsordningen i Forsvaret. Det mangler en mulighet for tillitsvalgte i innsatsstyrken for å snakke direkte med GIHV på samme måte som hovedtillitsvalgt i Hæren snakker med generalinspektøren for Hæren. Er dette noe GIHV tenker å endre?

→ Ja, jeg har bedt om et råd fra staben på hvordan dette kan gjøres. Kom gjerne med konkrete innspill.

Et tenkt HV-distrikt har for eksempel 20 områder. Disse sliter med å fylle befalsstillingene med gode befal. Av disse områdene fungerer 15 prosent svært bra, 30 prosent fungerer ok og de resterende 55 prosent fungerer dårlig. Sett at GIHV var fristilt fra alle politiske bindinger, men låst på uendret budsjett – hva blir da hans valgte handlingsmåte?

→ Antall områder er tuftet på konkrete oppdrag og kan ikke reduseres uten at oppdrag kanselleres. Samtidig gir

dagens organisering en landsdekkende beredskap som gir en grunnleggende krigsforebyggende terskel jeg ikke ønsker å kvitte meg med. Derfor ville jeg prioritert rekruttering av nye befal og gi mer kompetanse og trening til eksisterende befal. Jeg ville vurdert å øke antall befal i vår egen UB-utdanning, fordi en avdeling med middels trente befal og godt trente soldater gir dårlige avdelinger, mens godt trente befal og middels godt trente soldater gir gode avdelinger.

Hvordan kan vi få skikk på den kritiske sambands situasjonen i innsatsstyrken? Sivil hyllevare er billigere og lettere, men hvordan skal man da samvirke med andre i Forsvaret på en god måte?

→ Utgangspunktet er at Heimevernet settes opp med et minimum av teknisk materiell for å holde driftskostnadene nede. Vi skal tenke enkelhet framfor løsninger som baseres i avanserte sambandsløsninger. Jeg er glad for at vi har fått på plass fis basis taktisk som gjør at vi kan utveksle situasjonsbilde fra innsatsstyrken via distriktet til Forsvarets operative hovedkvarter. Når det gjelder samvirke med andre i Forsvaret må vi tenke enkelhet og gjerne utveksle liaisonoffiserer. Sivil hyllevare – også kalt jaktradio har vi tenkt å bruke som lags- og troppssamband i områdestrukturen.

Hvordan stiller GIHV seg til en sammenslåing med Hæren?

→ En sammenslåing med Hæren er uaktuelt. Hæren og HV er begge en del av landforsvaret, men vi har svært forskjellig innretning. HV og Hæren har trolig aldri vært så ulik som i dag med forskjellige oppgaver som ikke er overlappende. Hæren har små semiprofesjonelle avdelinger med avansert materiell på utvalgte steder i landet. De kan gjennomføre alle typer kampoperasjoner. HV har mange små avdelinger oppsatt med enkelt materiell. Heimevernet er designet primært til å gjennomføre relativt enkle defensive operasjoner. Vår landsdekkende organisering gjør oss også svært godt egnet til å støtte politiet hurtig i forbindelse med en terrortrussel.

GENERAL!

Kjell Roger Bjørhusdal (48), innsatsstyrke HERON HV-14
Sivilt: Sjøfører hos Norlandsbuss Heimevernet: Soldat i TREN-tropp

HV-14 arrangerte sammen med flere lokale skytterlag Nord-norsk mesterskap i skyting på Drevja i sommer. Likevel var det ingen som deltok fra HV-14 fordi det ikke var budsjett for deltakelse i mesterskapet. Hvorfor er det stadig tomme pengeplasser og nedprioritering av militær idrett generelt i HV?

→ Skyteferdigheter er svært viktig for alle soldater. Derfor har Heimevernet på vegne av Forsvaret et utstrakt samarbeid med Det frivillige Skyttervesen og lokale reserveoffisersavdelinger. Begge disse organisasjoner jobber aktivt med skyttersaken og arrangerer stevner. Det var synd at et Nord-norsk mesterskap ikke hadde HV-skyttere på hjemmebane. Kanskje vi kan lokke på ildsjelene og frivilligheten i en tid hvor budsjettene er svært trange?

Når får innsatsstyrkene egne kjøretøy?

→ Mobilitet er en viktig egenskap for innsatsstyrkene og dagens Mercedes feltvogn er ikke ideell i alle situasjoner. Derfor jobber vi med en differensiering der enkelte avdelinger får beltevogn og scootere. Erstatning for Mercedes kommer i cirka 2018 og framskaffes gjennom et prosjekt der enkle standard sivile kjøretøy innføres. Modell er ikke bestemt. Dette er relativt sett et billig prosjekt som medfører lavere driftskostnader i forhold til dagens løsning.

Hva er status angående tap av feriepenger og pensjonspoeng for oss i innsatsstyrken?

→ Forsvarsdepartementet har konkludert med at: «Frivillighetskontraktene er knyttet til vernepliktsinstituttet og til frivillig tjenestegjøring etter HV § 5, og er ikke en ordinær arbeidskontrakt som reguleres av arbeidsmiljøloven og ferieloven. Ferieloven gjelder ikke for frivillighetskontraktene, og man opptjener derfor ikke feriepenger for vederlaget man får for å tjenestegjøre i innsatsstyrkene.» Forutsetningen for å opptjene pensjonspoeng er at man har pensjonsgivende inntekt. Innsatsstyrkene får utbetalt godtgjøring som ikke er pensjonsgivende inntekt.

Hvor mange soldater tror GIHV at innsatsstyrken består av om tre til fem år?

→ Jeg er ganske sikker på at antall innsatsstyrkesoldater ikke reduseres, men snarere blir økt. Kanskje blir det en endret fordeling mellom troppetyper i framtiden.

I disse dager er den nye 200-meter elektronikkbanen straks ferdig på Drevjamoen, og det er svært positivt med tanke på trening. Generelt har leiren mange gode og praktiske skytebaner, og treningsmuligheter for de fleste våpen. Hva mener GIHV kan gjøres for å synliggjøre Drevjamoen slik at vi er bedre rustet mot en eventuell nedbygging og innsparinger i åra som kommer?

→ Vi har mange slike eksempler over hele landet. Derfor er det viktig for meg at vi står samlet om et felles budskap. For det første må vi vise befolkningen, politikere og Forsvaret hvilken rolle og betydning Heimevernet har i dag. Videre må vi på en positiv måte fortelle om et potensiale som ligger i våre styrker. En liten ekstra ressursinnsats vil gi stor operativ effekt. Dette må vi blant annet gjøre med en aktiv kommunikasjon knyttet til årlig trening.

NI I STYRKEN

FOTO OG TEKST: ERIK-ANANT STEDJAN NARAVAN, SYNNE NILSSON, CHRISTINA GJERTSEN

1. Hvor lenge har du vært med i innsatsstyrken? 2. Hvorfor ble du med? 3. Hva er motivasjonen din for å fortsette? 4. Hvordan bidrar innsatsstyrken til å beskytte Norge?

Navn: Kjetil Myhren
I-styrke: Polar Bear VI, HV-01
Alder: 20 år

1. Jeg ble akkurat med i innsatsstyrken. Øvelse Oslofjord 2015 var den første øvelsen min.
2. Jeg avtjente førstegangstjenesten i 2. bataljon på Skjold, så dette blir på mange måter en forlengelse av det beste året i mitt liv. Jeg lengtet veldig tilbake til samholdet og det å gå i grønt for kongen.
3. Her i Polar Bear VI har jeg blitt en del av laget med de eldste medlemmene og har blitt veldig godt tatt i mot, noe som naturlig nok gir energi og motivasjon.
4. Jeg tror folk har et veldig feil inntrykk av HV og innsatsstyrkene. Ja, vi er de som sitter i kassa på Spar og som snekrer husene dine, men vi er også profesjonelle soldater som bidrar til samfunnsikkerheten.

Navn: Lars Andersen
I-styrke: Polar Bear VI, HV-01
Alder: 35 år

1. 8 år.
2. Jeg ble med i innsatsstyrken så jeg kunne gjøre det lille ekstra. Som en del av Polar Bear VI blir vi satset på, og det er gode muligheter for personlig utvikling. Jeg startet den militære karrieren som jeger i Heimevernet, senere var jeg en tid i Afghanistan, og nå er jeg tilbake i HV.
3. Noe av det jeg håper vi kan få til gjennom å være synlige og fronte virket vårt, er å heve synet mange har på HV. Vi er veldig mye mer enn leie menn som trasker rundt i skogen.
4. Innsatsstyrken har en veldig viktig funksjon når det kommer til sikring av viktige installasjoner i krise og krig.

Navn: Vegard Lien
I-styrke: Polar Bear VI, HV-01
Alder: 25 år

1. Et par måneder.
2. Jeg startet i Forsvaret med to og et halvt år i Force Protection i Luftforsvaret. Da jeg sluttet tok det ikke lang tid før jeg lengtet tilbake til det grønne, og da var innsatsstyrken et godt alternativ.
3. Jeg trives veldig, og liker godt den strategiske og planleggende delen av operasjoner.
4. Vi jobber mye sammen med politiet, noe som gir et kjempeutbytte for befolkningen. Det er fint å kunne gjøre en forskjell, enten det er ved naturkatastrofer og unntakstilstander, eller ganske enkelt i det daglige.

Navn: Kjartan Hodlekve
I-styrke: Archery, HV-11
Alder: 37 år

1. Siden 2007.
2. Jeg har noen kamerater som er med i innsatsstyrken, de ville at jeg også skulle bli med.
3. Jeg stortrives! Det er et veldig godt samhold mellom alle som er med. Dessuten er det god trening og jeg synes det er interessant.
4. Jeg mener at innsatsstyrken styrker sikkerheten i Norge fordi vi er spredt rundt i alle kroker og kriker av landet, og kan være raskt på plass dersom det er bruk for oss. Vi er godt kjent og har god lokalkunnskap i området vi både bor og trener i.

Navn: Håvard Vedvik
I-styrke: Archery, HV-11
Alder: 22 år

1. 1 år.
2. Innsatsstyrken tok kontakt med meg rett etter førstegangstjenesten og inviterte meg på opptak, jeg syntes det hørt spennende ut, og her er jeg.
3. Jeg synes det er kjempe kjekt. Ikke minst samholdet! Jeg er jo student til vanlig, og jeg synes det er deilig å få gjøre noe annet enn å bare være student.
4. Det gjør vi ved at vi trener sammen minst 15 døgn i året, har godt utstyr og er klar til å kalles ut på kort varsel.

Navn: Jørgen Grebstad
I-styrke: Archery, HV-11
Alder: 31 år

1. 9,5 år.
2. Da jeg var på oppledningsøvelse i 2006, et par år etter jeg hadde gjennomført førstegangstjenesten i Heimevernet, bestemte jeg meg for å bli med. Dette var før innsatsstyrken var opprettet, så det var lite snakk om den og jeg visste lite om hva det var, men det virket veldig spennende.
3. Det er en kombinasjon av mange ting, først av alt det sosiale og det fine kameratskapet. Dessuten er det jo samfunnsnyttig, og det er deilig å få en avveksling fra hverdagslivet og gjøre noe som er annerledes.
4. Vi trener flere ganger hvert år for å være klare til å gjennomføre militære oppdrag for å beskytte det viktige, og ikke minst de viktige vi har rundt oss.

Navn: Thomas Sundkvist
I-styrke: Ida & Lyra, HV-17
Alder: 31 år

1. 3 år.
2. Vi er nødt til å tjenestegjøre, og jeg ville ha en givende tjeneste. Det virket som om innsatsstyrke Ida & Lyra var det.
3. Vel, først og fremst er det veldig artig. Man møter ganske mange morsomme, og annerledes personligheter her i styrken. Og så må vi ta vare på den militære kompetansen vi har i Norge. Vi har kanskje ikke bruk for den i dag, men hvem vet hva som skjer i morgen?
4. Hvis det skjer noe er det greit å ha en profesjonell hær i kjernen. De kan jo likevel ikke være overalt til enhver tid. Så hvis du tar en del av befolkningen som er motivert, trener dem, og sprer dem utover landet, øker du sannsynligheten for at hvis det skal skje noe - så har vi rett mann/kvinne på rett sted til rett tid.

Navn: Liv Engholm
I-styrke: Ida & Lyra, HV-17
Alder: 34 år

1. Jeg har vært med i Ida & Lyra i 1,5 år. Før det var jeg 1 år i HV-05, Grebe og jeg var faktisk den første som skrev kontrakt i Grebe.
2. Jeg ønsket mer trening enn det jeg kan få på vanlig repetisjonsøvelse med områdestrukturen.
3. Jeg får relevant trening som også er nyttig sivilt. Og så er det en god gjeng å jobbe sammen med her.
4. Ved at vi trener på scenarier til krig og krise, vil vi kunne være med å ha en funksjon hvis det skulle skje noe. Men også sivilt i forhold til redningsaksjoner, leteaksjoner og diverse. Det er en kjempepressur at vi er samkjørte folk med god trening og bred sivil kompetanse.

Navn: John Ante Oskal
I-styrke: Ida & Lyra, HV-17
Alder: 29 år

1. 17 år.
2. Jeg hadde kjempelyst, og jeg følte meg motivert. Jeg ville koble litt av fra hverdagen.
3. Det er at jeg kan utvikle meg selv videre fagmessig.
4. Vi er jo her i krise og krig, og kan bidra med alt vi har trent på sammen!

ETIKK

DE KAN RISIKERE Å TA EI KULE

Per fra Kirkenes, Pål fra Trondheim og Espen fra Stavanger.
De kan sammen med tusenvis av andre soldater i Heimevernet
risikere å måtte ta ei kule.

TEKST: ROLF K. YTTERSTAD FOTO: SYNNE NILSSON

«HV er cirka 67 prosent av Forsvarets operative strukturs volum i krise og krig. Til dette bruker vi cirka 3 prosent av forsvarsbudsjettet»

Navnene på de tre soldatene er fiktive, men representerer de 45 000 HV-soldatene og befal vi har i Norge. Fra noen få til et tyvetalls dager hvert år trener de på å gjøre de rette tingene, slik at de i en farlig militær situasjon skal kunne holde seg i live for å utføre jobben sin; nemlig å beskytte.

De fortjener respekt, han Per og han Pål og han Espen. Alvorlig mye respekt. For de er nok en gang inne til HV-trening. En trening som tar sikte på å gjøre dem til så gode soldater som mulig ut i fra de midlene som samfunnet stiller til disposisjon. Som en følge av at de er i HV og den påfølgende treningen, skal de møte opp med våpen i hånd når det ropes på dem. De skal forlate familie og venner for å tre inn i rollen som en væpnet beskytter. For så kanskje å få kjenne på hvordan det er å bli truffet av ei geværkule. Lik det eller ei, det er virkeligheten.

«HV er en landsdekkende militær beredskapsorganisasjon, og vil med stor sannsynlighet være de første til å møte en trussel. Naboen din er blant disse som møter raskt, og med alt han har, for å tre inn i rollen som soldat.»

På øvelse i første halvår av 2015 var det mange Per'er, Pål'er, Espen'er og noen Kari'er som var inne til trening. Til lands og til vanns. De skyter, trener på å lappe sammen skuddskader og beinbrudd, står på vakt, kjører båt og bil, og utfordres av markører. Er de uheldig blir det venting.

Vi som jobber i Forsvaret til daglig har en idé om at enhver militær aktivitet skal gjennomføres strømlinjeformet. Uten dødtid, og med vettugt innhold så lenge soldaten er våken. Virkeligheten er ikke alltid slik, men overalt høres det allikevel fliring og godprat, og en og annen som river litt kjeft. De gode smilene er der, og dersom det er borte en stakkert stund, dukker det fort opp igjen. Selv om grunnen til at de er ikledd grønt og blått er dødsens alvorlig. Bokstavelig talt.

→ De gode smilene er der, og dersom det er borte en stakkert stund, dukker det fort opp igjen på HV-øvelser. Selv om grunnen til at de er ikledd grønt og blått er dødsens alvorlig. Bokstavelig talt.

«Det usannsynlige kan fort bli sannsynlig. Norge trenger en landsdekkende militær beredskapsorganisasjon som kan møte på kort varsel: Heimevernet.»

Per og Pål og Kari vet dette, men om de tenker så veldig mye på det er usikkert. Å gå rundt og gruble på slikt i tide og utide fører ingen steds hen. Men det ligger nok der, et stykke bak i bevisstheten, når de igjen kalles inn til tjeneste og står der med våpenet i hånda. Det som derimot er sikkert, er at de kommer til å møte opp når det kreves. For Heimevernet er antagelig de som først kommer til å stå ansikt til ansikt med en motstander dersom noen skulle finne på å opptre truende mot Norge som nasjon.

«HV er cirka 67 prosent av Forsvarets operative strukturs volum i krise og krig. Til dette bruker vi cirka 3 prosent av forsvarsbudsjettet»

Disse soldatene er helt vanlige folk som deg og meg. De er naboer, venner og bekjente av oss alle, som plutselig kan havne i en situasjon der de må sloss og drepe og dø sammen med HV-kameratene sine. Enten det er i Bodø, i Tønsberg, i Namsos eller ute på havet et sted. De fortjener ordentlig utrustning. De fortjener god trening. Og ikke minst, de fortjener enormt med respekt. For de risikerer å ta den kula. Vi vet det og de vet det. Allikevel møter de opp til trening og øving. År etter år. For å trene på dødsens alvorlige ting.

«HVs oppgaver er å ivareta det lokale territorielle ansvaret, nasjonal krisehåndtering, vakthold og sikring av viktige militære og sivile objekter, bistand til politiet og støtte til det sivile samfunn.»

→ Hvis det kommer til situasjonen «drepe eller bli drept» er valget virkelig så lett som man tror? Foto: Kristian Kapelrud

KLARER DU DET?

Hvilke tanker har du gjort deg rundt det å åpne ild mot en motstander?

TEKST: ROLF YTTERSTAD

Ordene «mental beredskap» er ord som popper opp i hodet mitt rett som det er. Er jeg mentalt forberedt på diverse vidervedigheter som livet kan tilby meg av kjipe hendelser? Har jeg tenkt gjennom at jeg en dag kanskje må lade våpenet mitt med skarp ammunisjon for å bidra til å beskytte og forsvare landet? Jeg har derifra grublet videre på om jeg faktisk evner å trykke på avtrekkeren mens jeg har et annet menneske i våpenets siktemidler? Og ikke minst, innbiller jeg meg at jeg skal leve evig og som usårbar, og at jeg ikke kan bli skutt og drept, eller komme hjem fra en konflikt lemlestet på forskjellig vis?

I undring rundt dette temaet, utfordret jeg psykolog Joachim Skouverøe på Forsvarets høgskole til å gi meg noen svar.

Når det kommer til kartlegging av det du kaller mental beredskap, er det dårlig med utviklede verktøy for måling av denne typen refleksjon og inneforståthet, men jeg tillater meg full fri assosiasjon.

Denne utfordringen står vi også overfor på FOS-arenaene (felles opptak og seleksjon) og ikke minst grenader- og spesialjegeropptakene. I dag undersøkes dette i seleksjonsintervjuene, men utfordringen er at dette er situasjoner det er vanskelig å sette seg inn i. Svært få kan fortelle presist hvordan de vil reagere i et møte der de står overfor valget om å drepe eller å bli drept.

På sikt har vi et ønske om å utvikle såkalte situational judgment questionnaires (SJQ). Et måleinstrument som portretterer kritiske situasjoner, og der kandidaten blir bedt om å velge et av

flere handlingsalternativ. Styrken ved disse testene er at det ikke alltid er åpenbart hva man skal svare, og at de gjenspeiler hvor krevende situasjonen faktisk er. For mange bidrar også denne typen verktøy til en bevisstgjøring rundt hva de faktisk søker seg til, og noen kandidater selekterer seg vekk i prosessen. Disse er typisk de som tidlig ville søkt seg videre ettersom de etter stillingsinntredelse opplever at stillingen ikke stod til forventningene.

Andre måter er å bruke caseoppgaver og treningsscenario, men det krever at man greier å skape så realistiske scenarier som mulig, og at disse samtidig holdes innenfor hva som er etisk forsvarlig. Med andre ord svært krevende å få til, men samtidig ikke umulig.

Fra min egen noe begrensede erfaring som intervjuer i Forsvaret opplever jeg at de færreste søkerne er veldig reflekterte rundt

alvoret ved stillingene de søker seg til. De fleste ønsker å gjøre noe de «alltid har drømt om» (å fly, bli spesialjeger), søke nye utfordringer, fortsette i en organisasjon der de føler seg hjemme, der de opplever «å ha funnet seg selv», at de får til ting, eller har et brorskap.

De som har vært i skarpe situasjoner opplever jeg ofte at neddramatiserer hendelsene og snakker mer kollektivistisk (viform) om hendelsene. De legger da gjerne frem viktigheten av å ha drillet og trent, samt at du kjenner lagkameratene dine. Jeg mener å ha lest en artikkel en gang om at en hovedutfordring i den amerikanske borgerkrigen var at svært få soldater faktisk skjøt. Ved å introdusere menneskefigurer som en del av skytetreningen medførte det at betydelig flere soldater skjøt i de reelle stridssituasjonene. Innføringen av bevegelige mål medførte at andelen som valgte å

skyte økte ytterligere. Med andre ord synes trening å ha veldig mye å si. I svært stressede situasjoner kan det med andre ord se ut til at man ofte handler automatisert og blir handlingsorientert, og det er først i etterkant at refleksjonene kommer.

Å håndtere og ikke håndtere konsekvensene av dette i ettertid finner vi derimot masse forskning på. Her ser man at indre kontrollplassering (jeg kan styre hverdagen min vs. hverdagen min er styrt av tilfeldigheter), troen på at livet har et meningsinnhold og mål, følelsesmessig stabilitet, og bruken av sosial støtte er blant noen av de tingene som har vist seg å være beskyttende. En litt artig studie fant at dersom soldater ble utrustet med GameBoy med spillet Tetris, og fikk spille dette etter skarpe situasjoner, hadde de betydelig redusert risiko for varige men.

→ Trening har veldig mye å si i svært stressede situasjoner. Man handler ofte automatisert og blir handlingsorientert, og det er først i etterkant at refleksjonene kommer.
Foto: Synne Nilsson

→ Psykolog ved Forsvarets høgskole, Joachim Skouverøe.
Foto: Jorun S. Berntsen

Andre finner at dersom du opplever stor gruppetilhørighet til enheten din reduserer det sannsynligheten for stridsrelaterte psykologiske vansker. En dansk studie finner at spesialjegere som skårer høyt på personlighetstrekket medgjørighet har redusert risiko for utviklingen av for eksempel posttraumatisk stresslidelse (PTSD). Det samme har man funnet hva intelligensnivå angår, hvorav dette synes å være en beskyttelsesfaktor.

Kan også nevne at andre land har egne treningsprogram der de forsøker å legge til rette for bevisstgjøring av alvorret med å være soldat, samt at soldaters trening for å tilegne seg positive stressmestringsstrategier (dette har vi vel i Norge også, der bla annet spesialjegere og jagerflypiloter får mindfulness-trening (meditasjon)). Effekten av disse programmene er imidlertid omstridt, etter hva jeg kjenner til. Samtidig kan vi tenke: Hvilket signal sendes ut om en ikke gjør denne typen tiltak?

Sist, men ikke minst må jeg nevne det vi psykologer kaller self-serving bias. Dette beskriver fenomenet om at vi har en tendens til å vurdere oss selv litt mer i positiv retning enn hva vi ville vurdert andre. Dette resulterer i at den gjennomsnittlige mannen for eksempel rangerer seg som over gjennomsnittlig god sjåfør (noe som jo er umulig). Dette er også et flott eksistensielt skall, som gjerne gir seg uttrykk i at «det hender jo ikke meg» og at man tenderer til å behandle sin egen dødelighet mer som et rykte enn som en realitet. Både du og jeg skal dø en dag, men vi tenker jo lite på det i hverdagen.

Du er sikkert, som meg og de aller fleste andre, overbevist om at du aldri kommer til å få kreft, Alzheimer, dø i en bilulykke eller tilsvarende, men at du en natt sovner rolig inn etter et langt og meningsfullt liv. Denne illusjonen er noe av det som gjør at vi kan leve fruktbare liv uten å bekymre oss om alt mulig rart. Samtidig hindrer den jo oss i å se realiteten av hva vi faktisk står overfor: En svært kaotisk og uforutsigbar verden der vi har svært begrenset kontroll. Deprimerte er svært gode på å innse denne realiteten, og har en tendens til å være mer nøyaktige i egne fremtidsbedømminger.

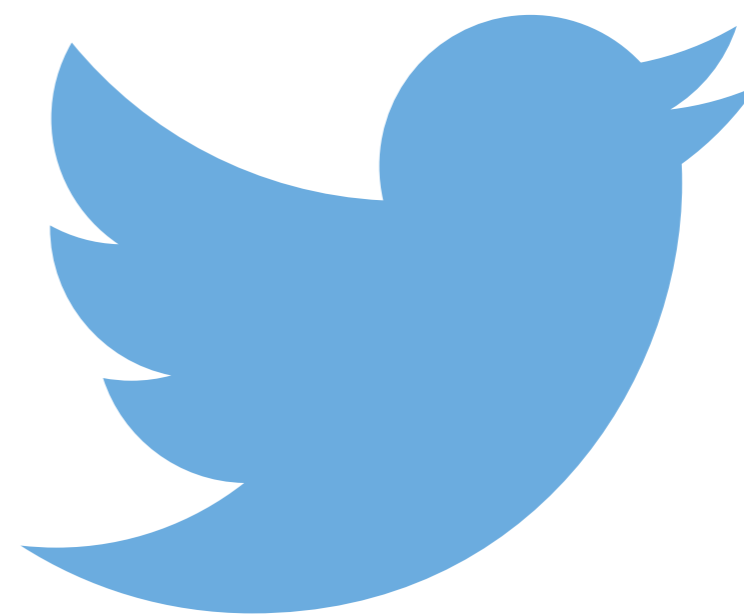
I filmer portretteres self-serving bias ofte godt med offiseren som står midt i skuddlinjen og kommanderer soldatene sine. Når det kommer til mental beredskap har jeg en hypotese om at self-serving bias medfører at de fleste som går inn i skarpe situasjoner, forventer at de ikke vil komme i en farlig situasjon, og om de så gjør det vil de prestere godt og at de vil komme tilbake igjen i live. Det tipper jeg også vil stå gjeldende inntil du faktisk har opplevd en – eller flere – skarpe situasjoner.

«Svært få kan fortelle presist hvordan de vil reagere i et møte der de står overfor valget om å drepe eller å bli drept.»

⇒ Under en forskningsstudie fikk forskere soldater til å spille Tetris etter skarpe situasjoner, disse fikk betydelig redusert risiko for varige men.
Foto: Joakim Furunes

Er du forsvarsengasjert og aktiv på Twitter?

#Heimevernet #Forsvaret #Beredskap #Verdtåforsvare
twitter.com/heimevernet

HEIMEVERNETS NETTSENTER

desken@hvnett.no

PSYOPS

IKKE TRO PÅ ALT DU HØRER

Formålet med strid er ikke nødvendigvis å tilintetgjøre motstanderen fysisk, men snarere å frata ham evnen og viljen til å fortsette kampen.

TEKST: RUNE HAARSTAD

Det er alltid et viktig psykologisk aspekt ved en strid, og i enkelte tilfeller har det en avgjørende betydning for utfallet. I innledningen av en krig opereres det gjerne med små styrker og det er viktig å få kontroll raskest mulig. Villedning, trusler, lovnader eller en kombinasjon av disse blir ofte brukt.

PLAKATEN PÅ VEGGEN. En av Forsvarets fremste eksperter på psykologisk krigføring er hovedlærer i strategisk kommunikasjon og psykologiske operasjoner ved Forsvarets stabsskole, oberstløytnant Geir Hågen Karlsen.

– Oftest ser det håpløst ut på begge sider. Husk «plakaten på veggen», for som HV-soldat må du sloss videre, selv om det ser nytteløst ut. De styrkene du binder opp trenger fienden desperat andre steder, sier Karlsen.

Dagens HV-avdelinger er gjerne små og spredte over store avstander, og de kan bli omringet og miste samband seg i mellom. En fiende kan da bruke trusler eller lovnader for å få til en overgivelse.

– På Krim overga tusenvis av ukrainske soldater seg til russerne nesten uten at skudd ble løst. Mange ble lovet ny jobb i det russiske militære, forteller oberstløytnanten.

INVASJON AV NORGE. 9. april 1940 stod det fem kompanier med tyskere i Oslo og to norske divisjoner utenfor byen.

– Vi lyktes fordi vi brukte frekkhet og elskverdighet som erstatning for de maktmidlene vi manglet, sa senere en av de tyske sjefene.

En av de mest kjente trefningene under krigen skjedde ved Midtskogen ved Elverum natten mellom 9. og 10. april 1940. Tyskerne som jaktet på kongen ble stoppet, og dro tilbake til Oslo.

– Tyskernes tilbaketog er lite kjent, men kanskje vel så lærerikt, forteller oberstløytnant Karlsen.

«Psykologiske operasjoner må forventes utført mot Norge i fred, krise og krig.»

Ved Minnesund fikk det utslitte og reduserte tyske kompaniet først et helt norsk gardekompani til å overgi seg. Tyskerne hevdet de var en stor styrke, og de truet med å la det gå utover norske fanger om ikke gardekompaniet overga seg.

Litt lenger sør, ved brua over Andelva, lå en norsk bataljon i stilling. De åpnet ild, men tyskerne ville forhandle. De hevdet de kom som venner og var rasende på nordmennene fordi de hadde skutt.

De truet med represalier mot fangene og ga nordmennene 15 minutter til å åpne veien. Deretter ville det bli et blodbad, og de skulle angripe med tre regimenter.

– En liten tysk styrke i en desperat situasjon klarte igjen og igjen å få større norske avdelinger til å overgi seg. Enkle midler, trusler, overdrivelser og lovnader var viktigere enn ildkraft, poengterer Karlsen.

– En annen gang kan fienden komme kledd i sivil, som politi eller i våre uniformer. Vi kan ikke la oss lure igjen, konstaterer han.

EFFEKTIVT «VÅPEN» UNDER GOLFKRIGEN. Fra Desert Storm i 1991 er det flere klassiske eksempler på bruk av psykologiske operasjoner (PSYOPS). Flygeblader oppfordret irakiske soldater til å legge ned sine våpen og flykte fra steder hvor amerikanerne ville bombe. Flygebladene med advarsler ble sluppet rett før selve angrepet. Ettersom det både kunne høres bombefly og man kunne se bombede avdelinger, fikk slike budskap høy troverdighet.

Frykten for bombing resulterte også i at irakiske soldater «overga» seg til ubemannede droner. Flygebladene oppmuntret til overgivelse (såkalte «Surrender Appeals») eller ga den enkelte soldaten fritt leide (såkalte «Safe Conduct Pass»). De ville bli behandlet som krigsfanger i henhold til internasjonale lover og regler og sendt hjem etter krigen. Budskap ble også formidlet ved hjelp av høyttalere. Amerikanske rapporter hevder at så mange som 95 prosent av krigsfangene hadde hørt eller sett et PSYOPS-budskap og at 78 prosent hadde handlet i tråd med budskapet. Bruk av PSYOPS gjorde at koalisjonen slapp mange kamper, og var derfor et viktig bidrag til frigivelsen av Kuwait.

BEVISSTHET. Psykologiske operasjoner må forventes utført mot Norge i fred, krise og krig. Ikke minst som en følge av økende aktiv norsk deltakelse i internasjonale operasjoner og det faktum at Norge har en høy internasjonal profil. Organiserte påvirkningskampanjer når du mobiliseres og kalles inn som HV-soldat, er noe vi må regne med.

– Ett av de viktigste tiltakene mot psykologisk påvirkning er at folk er oppmerksomme på at slike operasjoner kan bli og blir gjennomført mot oss, poengterer Geir Hågen Karlsen.

– Som HV-soldat har du nå fått det viktigste verktøyet, du vet at slike operasjoner finner sted, og du vet at du og dine medsoldater kan bli utsatt for det, avslutter han.

→ Oberstløytnant Geir Hågen Karlsen. Foto: Synne Nilsson

1 PSYOPS

→ Under Gulfkrigen ble flygeblader brukt til å oppfordret irakiske soldater til å legge ned sine våpen og flykte fra steder hvor amerikanerne ville bombe. Foto: Forsvaret

PSYOPS I GULF- KRIGEN

→ 29 millioner løpesedler droppet på irakiske avdelinger

→ 90 prosent av fangene bar «Safe Conduct Pass» på seg under tilfangetakelsen

→ 44 prosent av Iraks styrker deserterte (60-80 000 personer)

→ Psychological Operation Group (består av seks psyops-bataljoner) og Air National Guard deployerte Commando Solo som er en «flygende radiostasjon» i form av et spesialutstyrt EC-130 Hercules transportfly

HUMOR

VILLMARKSLIV

De sier evnen til å utvikle motorikk avtar dramatisk etter tolvårsalderen. Jo eldre man blir, jo dårligere er forutsetningene. Jeg er førtito og har begynt med terrengsykling.

RONNY FYHN HANSEN

→ Jeg er en enkel Tromsøværing i eksil på landet. Høylytt, frittalende, for stor i kjeften, men langt fra selvhøytidelig. Har muligens en tendens til spissformulering. Glødende opptatt av sykkel, Liverpool FC (there IS only one team in England) og egentlig det meste som rører seg i dette merkelige samfunnet.

iskanten.wordpress.com

Oppveksten min bestod av relativt få fysiske utfordringer i pakt med naturen. Smågodt og VHS er et elendig utgangspunkt for trange stier og stupbratte motbakker senere i livet. Og hver eneste høst konkluderer jeg med at dette her, Hansen, dette her er ikke noe for deg. Neste vår er det investert i ny sykkel. Jeg kunne vært et forskningsobjekt på temaet selvbedrag.

Om man så har moderat kondisjon og er over middels redd for å slå seg, så er det en fordel å finne terrengritt av mer «human» karakter. Og endelig dukket det opp en slik løype. I teorien. Traseén burde være kjent for flere av dette magasinet lesere; den er i sin helhet lagt til et skytefelt på Setermoen. Sykkelritt i et skytefelt. Kjempeplan.

For en landeveisjåle er terrengsykling en komplisert kode å knekke. Der vi kjører lycra og glattbarberte legger, har disse gutta «praktiske klær». Denne sporten har vært halvskeiv helt siden Gary Fisher, etter en uke med tett sokkerøyking, for første gang fant det for godt å stikke til skogs på en sykkel. Så gutta på start i skytefeltet er en gjeng tatoverte bad-boys med gamle arr og hipsterskjegg. På raden bak; en nybarbert tufts i pastelltights, lett glinsende i nylagt varmekrem. Fra første sekund innser jeg at de fryser meg iskaldt ut, men det er et mindre problem. De er uansett forsvunnet i det startskuddet går.

Speaker drar noen vitser om at han

«har sendt en sms til artilleribataljonen om å helst ikke skyte med skarpt mellom kl. 12 og 15», og at han «har mobilisert sanitetstroppen, he he».

Det skal ikke bli den siste vitsen jeg hører den formiddagen i skytefeltet. Startskuddet går og vi legger avgårde. Løypa er selvsagt, slik som alle andre sykkelritt i Nord-Norge, laget av en jævla sadist stappfull av skrudde fetisjer, og går umiddelbart inn i en milliard høydemeter. Terrenggutta er for kule til

å varme opp, så jeg har brutt syreterskelen på tredje tråkk. Fem minutter senere er det farvel til fargesyn og hørsel.

Men bermudashortsgjengen har røyket nok urter gjennom et langt liv til at O2-opptaket er betydelig redusert, så jeg henger med. Fjellet flater endelig ut, men vi fyker ulykkeligvis rett inn i løypas stiparti. Vi snakker om en fyr som klarte å velte to *beltevogner* i løpet av en kort førstegangstjeneste, og nå skal jeg på sykkel gjennom Amazonas. Jeg er uhyre redd for å kjøre på ting, så jeg kjører *rundt*. Alt. I mål viste computeren min at jeg har fire kilometer mer enn oppmålt løype.

Endelig ser jeg en lysning i jungelen, og er ute i åpent lende. Feltet er forduftet.

«Doktor Livingstone, I *presume?* Hehe.», kryssvakta er tydeligvis rekruttert fra samme revylaget som speakeren. Jeg har ikke tid til dårlige vitser, og er dessuten fremme ved min terrengspesialitet; veldig flate grusveger. Her skal det kjøres! Problemet er at jeg kan gå meg vill i en heis, så jeg greier å kjøre feil inne i et nedslagsfelt for bombekastere. Vakta skriker, men jeg har fortsatt nedsatt hørsel fra motbakken og forsetter en halv kilometer i feil retning. Etter å endelig ha innsett fadesen, returnerer jeg til kryssvakta som har kastet seg på walkie-talkien; «*avlys søket, han er kommet til rette. Oppe på sletta, ja. Nei, det finnes ikke nok sperretape i verden til han her*»

Etterhvert finner jeg flyten, og tar igjen en gruppe. Jeg er høy på meg selv i ca. fem skunder før realitetene igjen treffer; det som går opp må komme ned. Vi befinner oss flere tusen meter over mål, og nå skal det hele hentes inn ned et satans stup, lett kryddret med pukk på størrelse med biljardkuler.

→ En nybarbert tufts (les: Ronny Fyhn Hansen) er klar for terrengsykling i en pastelltights, lett glinsende i nylagt varmekrem. Foto: Kristian Kapelrud

«For en landeveisjåle er terrengsykling en komplisert kode å knekke»

I det jeg bikker kanten gjør jeg en risikoanalyse som konkluderer med over 50 prosent sannsynlighet for død, invaliditet uunngåelig. Jeg kniper så infernalsk hardt i bremsehendlene at sykkelen er i ferd med å selvantenne. Bremsene lager en supersonisk lyd så høyfrekvent at skogen tømmes for dyr i alle himmelretninger. I en sving passerer jeg John Cleese i en røde kors-uniform. Det går nå ikke fortere enn at han finner det naturlig å innlede en samtale. Noe om at «*det er sånne som deg som gjør at vi må øve på dukker! Jeg rigger nå ned i tretiden, så om du fortsatt ikke har passert...*»

The fucking comedian.

Vel nede er jeg overlykkelig, men forstår på speaker i det fjerne at gruppen jeg startet bakken med er i mål. Seks kilometer unna. Men det *kan* jo være noen sulliker å passere, og et øyeblikk tror jeg igjen at jeg er terrengsyklist. Få sekunder senere titter jeg på skyene i en blodpøl, og konstaterer igjen svake analytiske egenskaper.

Jeg kommer til meg selv og selvdiagonoserer; et mulig kragebeinsbrudd? Det har seg slik at kragebeinsbrudd gir kred

etter at Arvesen syklet halve Frankrike med et. Du må liksom ha vært bortpå. I det jeg titter opp av grøfta innser jeg at jeg ikke var sist i rittet likevel. To Narvikværing passerer og jeg spiller død til de er passert, før jeg reiser meg, kjenner på vilkårlige deler på sykkelen, og rister animert på hodet. Som for å markere teknisk svikt som veltårsak. Alene, der inne i skauen.

Tilbake på sykkelen igjen bruker jeg tiden inn til å komme frem til at jeg ikke er terrengsyklist. Som jeg gjorde for nøyaktig ett år siden. Jeg krysser mål dehydrert og sukkerlav. Jeg har ikke sluppet styret et nanosekund i løpet av rittet, og har ikke rørt flaskene. Jeg svimer inn på den lokale Coopen og finner en Cola og en Hobby. I kassen sitter en snørrete lørdagshjelp.

«*Jasså, du trenger en ny hobby, heheheee*».

Jeg tenker at han ikke aner hvor rett han har, og at jeg har for vondt til å sloss.

Men *en* komiker til i indre Troms...

PS! Reistadrittet går i et skytefelt nær deg.

Den sikkerhetspolitiske situasjonen har endret seg den senere tid og Forsvarets struktur må endres i takt med dette. Forsvarsjefen gir derfor sitt fagmilitære råd til Forsvarsministeren 1. oktober.

Heimevernet har samlet sine tanker om hvordan et relevant heimevern bør se ut i fremtiden. Dette er beskrevet i dokumentet «Fremtidens heimevern».

Her kommer noen av GIHV's tanker.

GIHVS VISJON

FREMTIDENS HEIMEVERN

Framtidens heimevern skal være en rettesnor for Heimevernets utvikling og har således gitt nyttige innspill til forsvarssjefens fagmilitære råd.

La meg først minne om at historien viser at fremtiden er vanskelig å forutse. «Det usannsynlige kan derfor meget raskt bli sannsynlig». En sammenstilling av utviklingen innen trusselen, teknologi, samfunnet og ressurstilgang til Forsvaret, og kobler dette til militær utvikling, viser at Forsvaret fortsatt trenger et territorielt og landsdekkende heimevern. Lokal tilstedeværelse, lokal kjennskap og rask reaksjonsevne i hele landet er og blir sentralt. Vår lokale oppsetning gir en reaksjonsevne som er svært relevant, men nye kapasiteter må innføres for å møte nye trusler. Et godt trent heimevern vil være svært viktig for forsvaret av landet og vil også i fremtiden yte bistand til det sivile samfunnet.

ET LANDSDEKKENDE HEIMEVERN gir en rask reaksjonsevne når styrkene er godt trent og utrustet. En inndeling i distrikter omtrent som i dag synes fornuftig for å ivareta nærhet og lokalkunnskap. Dette forsterkes av politireformen som også velger en organisering som blir relativt lik vår geografiske inndeling.

OPPGAVENE. Heimevernets oppgaver er relativt tidløse:

- Ivaretar det lokale territorielle ansvar på vegne av sjefen for Forsvarets operative hovedkvarter
- Nasjonal krisehåndtering
- Vakhold og sikring av viktige militære og sivile objekter
- Støtter det sivile samfunn, herunder bistår politiet

Distriktssjefen skal fortsatt være lokal militær sjef både i fred, krise og krig. Dersom Norge står overfor en sikkerhetspolitisk krise er HVs rolle som lokal militær styrke avgjørende. «Det å kunne ødelegge motstanderens militære kapasiteter, er normalt nødvendig i en militær konflikt. Men det har vist seg at det å beherske terrenget, er helt nødvendig for å kommunisere til omverdenen og motstanderen at man ikke er slått». Det lokale (territorielle) forsvaret er således avgjørende for etablering av terskelforsvaret.

DIFFERENSIERING. Ved et væpnet angrep vil trusselen være forskjellig i ulike deler av landet. For å skape en mest mulig relevant operativ evne i HV må det regionale trusselbildet og operasjonsmiljøet legges til grunn for valg av kapasiteter til HV-distriktene (organisasjon, stridsteknikk, trening og utrustning).

For å skape en mest mulig relevant krigsforebyggende terskel og for å sikre at Forsvarets ressurser skaper en best mulig operativ evne, ser jeg at HV bør videreutvikle evnen til:

- overvåkning og oppklaring
- sikring av viktige objekt og beskyttelse av infrastruktur
- beskyttelse av egne styrker

Dette kan vi relativt enkelt gjøre ved å tilføre nye enkle og kosteffektive kapasiteter og øke treningsmengden.

TRENING, UTDANNING OG ØVING. HVs organisasjon har et stort personellvolum og er oppsatt med lett materiell. Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) påpeker i en studie at trening, utdanning og øving er en forutsetning for at HV skal være relevant. HVs nye treningsmodell med to år full områdetrening og ett påfølgende år med befalstrening (2+1 modellen) opprettholder treningsnivået over tid.

Stortinget fastsetter rammene for årlig trening. En ordinær HV-soldat kan trene seks dager årlig og befalet kan trene ni dager. Økonomiske rammer gir HV i dag muligheten til å trene HV-soldaten cirka fire dager i to av tre år. En økning av treningslengden fra fire til seks dager vil være kosteffektivt og øker operativ evne. Samtidig er det viktig at befalet får mulighet til forberedelser og etterarbeid. Befal i Heimevernet bør derfor trene to dager mer enn soldatene i år med full områdetrening. For innsatsstyrkene er saken noe bedre. Vi ser at motivasjonen hos innsatsstyrkene og rammene gir oss mulighet til å trene 25 dager for menige og 30 dager for befal årlig, slik vi gjør for utvalgte tropper i dag. Dagens treningsnivå ligger i hovedsak på 15 dager for menige og 20 dager for befal. Her ligger et potensiale for å øke treningsmengden med cirka 10 dager for å gi økt operativ evne.

MATERIELL. Kort treningstid i HV gjør at HVs materiell må være enkelt å betjene, forvalte og vedlikeholde. Vårt volum og budsjett forsterker dette og tvinger oss til å velge billige løsninger.

Følgende kapasiteter må vurderes for å utvikle HVs operative:

- Bekjempningskapasitet (panser, fartøy i kystsonen (fra land) og indirekte ild)
- Kommunikasjonsdeleggelser
- Oppklaring og overvåkning
- Mediateam for å dokumentere handlinger på stridsfeltet
- Taktisk mobilitet på og utenfor vei

Med et landsdekkende heimevern som har høy reaksjonshastighet er det stor sannsynlighet for at en HV-soldat møter en væpnet motstander først. Derfor må vi sørge for å gi våre soldater den beste personlige beskyttelsen som kan kjøpes for penger.

LEDELSE. For å kunne ivareta relativt stort kontrollspenn driver vi oppdragsbasert/ intensjonsbasert ledelse. Ledelsesformen forutsetter god militær forståelse hos underordnede sjef, slik at sjefens intensjon forstås korrekt. Enkelte av våre sjef mangler denne forståelsen og jeg må derfor heve kompetansen til mine troppførere.

PERSONELL. HV er en mangfoldig organisasjon der personellet har ulik alder, yrkesbakgrunn og militær erfaring. Dette gjør HV unik i mange sammenhenger. Både for å oppnå mye med relativt små ressurser og evne til å finne utradisjonelle løsninger på problemstillinger. Dette er en av styrkene til HV som må dyrkes og videreutvikles.

Forsvaret må fylle HVs struktur med soldater, og derfor må vi vurdere å:

- Øke utskrivningen fra enkelte landsdeler
- Overføre personell raskere til HV etter førstegangstjenesten
- Etablere HV-enheter som kan overføres mellom landsdeler
- Etablere egen førstegangstjeneste for HV

Jeg vurderer å redusere eller avvike aktivitet som ikke produserer operativ evne.

FASILITETER. Rask og sikker tilgang til våpen, ammunisjon og viktig materiell er en forutsetning for HVs reaksjonsevne.

«Framtidens HV må være **landsdekkende** for å gi en motstander en rekke dilemma samtidig som Forsvaret får utholdenhet. »

Foto: Stian Norum Herlofsen

Desentralisert lagring av materiell på oppsetningssted må på plass. Framtidige utredninger av Forsvarets skyte- og øvingsfelt må ivareta HVs behov.

SAMARBEID. HVs evne til samarbeid med andre militære styrker og sivile samvirkepartnere skal videreutvikles gjennom bruk av siviltilgjengelig kommunikasjonsteknologi (for eksempel smarttelefoner og nettbrett) med tilrettelagt programvare som del av Forsvarets ledelsessystemer. Grunnlaget for godt samarbeid er tillit og gjensidig forståelse. Dette bygger blant annet på personlige relasjoner. HVs lokale tilstedeværelse muliggjør personlig kontakt med aktuelle samarbeidspartnere.

KONKLUSJON. Dagens oppgaver videreføres med bidrag til land- og kystsoneskontroll, bildebygging, maktprojeksjon, infrastrukturbeskyttelse, logistikk og sivil-militært samarbeid.

Framtidens HV må være landsdekkende for å gi en motstander en rekke dilemma samtidig som Forsvaret får utholdenhet. HV skal fortsatt ha lokale militære styrker som fokuserer på å forsvare hjemtrakten. Vår lokale oppsetning og vår gode lokalkjennskap gir hurtig reaksjonsevne. Dermed kan vi møte trusselen eller bistå samfunnet der behovet oppstår, til rett tid. HVs styrkestruktur skal differensieres med hensyn til lokal trussel, geografi, klima og andre egne styrker. Deler av HVs styrkestruktur må tilføres nye og forbedrede operative evner. Eksempelvis utnyttelse av enkle tekniske sensorer til overvåkning og sikring, økt evne til kommunikasjonsdeleggelser og bedret evne til å bekjempe landgangsfartøy/pansrede kjøretøy. HV må ta i bruk moderne teknologi for å øke den operative evnen, men vi må på grunn av stort volum anskaffe også siviltilgjengelig og billig hyllevarer så langt det er mulig. Økt sentralisering gjør at vi må tenke nytt for å fylle HV-strukturen i hele landet.

UTSTYR

EN HV-SOLDATS ØNSKELISTE ↘

Utfordringen var enkel: hva ønsker du deg av utstyr til bruk i HV-tjenesten?

TEKST: KRISTIAN KAPELRUD FOTO: KRISTIAN KAPELRUD OG JOAKIM FURUNES

→ 36 år gamle Stian Sebuøygard fra Løten heimevernsområde har etter 13 øvelser i Heimevernet, både som innsatsstyrkesoldat og områdesoldat, gjort seg opp en mening om hvilke utstyr som er modent for utbytting.

ØKT STRIDSDYKTIGHET

Camelbak er noe jeg savner i grunnutrustningen. Det er en veldig lett og praktisk måte å ha med seg drikke på. Den varer lenger og er mye bedre enn feltflaska. Med Camelbak vil stridsdyktigheten øke fordi vi ikke er like avhengig av å hele tiden ha etterforsyning med vann, slik som vi er med feltflaska.

BEDRE KOMFORT

Det er på tide å bytte ut M77 og få noe nytt. Selv bruker jeg Alfa Jegerstøvel Advance som jeg har kjøpt privat fordi de er mye bedre å gå med. De er også litt tykkere enn den vanlige feltstøvelen, så de er varmere på vinterstid.

STOLTHET FOR HEIMEVERNET

Feltlue ut, beret inn. Det handler om at vi skal se ut som en samlet avdeling vi kan være stolt av når vi er ute og representerer Heimevernet. Feltlue synes jeg hører hjemme på rekruttskolen og i førstegangstjenesten.

RUSTET FOR VÆR OG VIND

Jeg ønsker at vi skal ta steget fra den gamle M75 feltuniformen til den nye Gore-Tex uniformen. Det sier seg selv med tanke på vær og vind, men ikke minst så ser den mye bedre ut.

ENKLERE OG BEDRE

HK-416 er et teknisk bedre våpen som er enklere å skyte med. Det veier mindre, har mindre rekyl og er mindre enn AG3 som vi har nå. Jeg har «vokst opp» med AG3, så jeg er glad i den, men når vi skal inn og ut av bil er HK-416 mindre og enklere.

BEDRE BRUKERVENNLIGHET

Jeg ønsker å fjerne de digre kassene og få inn samband som er håndholdt og brukervennlig med gode mikrofoner. Det handler om å fungere, derfor bør vi ha noe som er lettere å ha med seg. I dag bærer sambandsoperatøren med seg noen ekstra kilo, så det ville vært bra for dem å hatt sambandet i stridsvesten. I tillegg slipper man kanskje ingeniørhøgskole for å bruke utstyret.

FAVORITT

Stridsvesten er en revolusjon fra den gamle grunnutrustningen, det er som natt og dag. Personlig er jeg fryktelig glad i den. Den kan tilpasses til hver enkelt, og du har stort sett alt du trenger med deg.

MINDRE VERDT?

Kanskje må HV-soldaten møte en fiendtlig trussel først. Slett ikke alle mener de har utstyret som trengs.

TEKST: RUNE HAARSTAD
FOTO: STIAN NORUM HERLOFSEN

Heimevernet opplever store utfordringer på materiellsiden. Utlevering av det nye materiellet som er vedtatt går med sneglefart, selv om det har høyeste prioritet internt i HV.

Hvorfor har ikke vi like god beskyttelse som Hæren?

I tillegg til dette har mange av HV-soldatene egne ønsker når det kommer til det utstyret som skal gjøre dem i stand til å løse oppdraget.

– Det går fremover, vi har nettopp fått ny arbeidsuniform, men personlig mener jeg vi trenger mer og bedre utstyr, sier HV-soldat Ronny Mandal fra Rygge HV-område.

– Jeg spør rett og slett hvorfor vi ikke har samme utstyret som Hæren. Er vi mindre verdt?

Under øvelse Oslofjord ble Mandal satt til å beskytte helikopterene på Rygge. Dette kan være prioriterte mål - som er viktige for beredskapen i Oslo og på Østlandet.

– Ved økt beredskap er det kanskje vi i Heimevernet som må ut for å beskytte samfunnet, det er ikke så mye annet enn oss her i Østfold i allefall, sier han.

IKKE NOK UTSTYR. – Vi har jo noen meget tunge splintvester, men når vi ser soldatene våre i Afghanistan løpe rundt med kroppspansring over det hele, begynner en jo å tenke. Hvorfor har ikke vi skuddsikre vester også, spør HV-soldat Mandal. – Et annet behov jeg mener vi har er utstyr som hjelper oss med å løse oppdrag, sier Petter Thulin, som jobber som assisterende rektor på en ungdomsskole til daglig. Nå løser han oppdrag sammen med Mandal.

– Vi trenger bedre utstyr til å drive veikontrollposter som natt-optikk og lyskastere. Jeg synes ikke vi har det vi trenger for å løse oppdragene våre.

MØTER GARDEN. Heimevernet skal være forberedt på å sette opp hele styrken på 45 000 samtidig i løpet av kort tid i en krisesituasjon. Dette krever at HV selv har materiellet på plass

og lagret på stedet der de lokale HV-soldatene møter opp. En av disse er Jørn Andre Hammer fra Mysen HV-område. Han gjorde seg også noen tanker om egen utrustning i møtet med fjerde gardekompani. Under øvelsen løste Hammer og hans kolleger det samme oppdraget som Hans Majestet Kongens garde. – Det var litt spesielt å se på at gardistene rullet inn med pansrede kjøretøy og en masse fancy utstyr, og ta over det samme objektet vi hadde vaktet det siste døgnet. Vi har noen «konkurrans-fortrinn» vi lokale gutta også - men det er ikke utstyret, smiler han.

⇒ Jørn Andre Hammer sammenlignet eget utstyr med gardistene - og ble ikke fornøyd. Her sammen med fenrik Andresen fra fjerde gardekompani.

FØRSTEPRI!

Nytt materiell er på vei, men det er forsinkelser.

TEKST: RUNE HAARSTAD FOTO: KRISTIAN KAPELRUD

→ Sjef for Heimevernsstaben, brigader Ivar Halset. Foto: Marius Kaniewski

→ Utstyret over er det mange som forbinder med Heimevernets soldater, selv om de fleste har levert det inn for flere år siden. Realiteten for de fleste er nå ny sekk og bag, og mer utstyr er på vei.

Heimevernet skal være forberedt på å sette opp hele styrken samtidig i løpet av kort tid. Dette krever at HV selv oppbevarer avdelingsmateriellet.

Siden 2013 har arbeid mot denne målsettingen vært en prioritert oppgave i HV.

– Arbeidet er omfattende, tidkrevende og krever innsats fra alle ledd i organisasjonen, forklarer sjefen for heimevernsstaben, brigader Ivar Halset.

– Vi ser nå at vi ikke klarer å nå vår egen målsetting med 90 prosent oppfylning av materiell i 2015, poengterer Halset.

FORSINKELSER. De viktigste forklaringene på at dette krever

ekstra tid er at revisjon av materiellplanene internt i HV er forsinket, materiell som skal tildeles fra Forsvarets logistikkorganisasjon trenger reparasjoner og kapasitet i FLO for tildeling av materiell til HV er for lav. Mye materiell har også en økonomisk utfordring knyttet til seg. Spesielt gjelder dette kjøretøy, sambandsutstyr og en god del mindre artikler som inngår i utstyrspakker og som må kjøpes inn.

– Denne utfordringen er adressert til forsvarsstaben, og foreløpig avklaring er at det er HV som selv må dekke disse kostnadene. Det har vi ikke penger til og er derfor avhengig av at Forsvaret internt klarer å prioritere dette eller at

Forsvaret får en økt tildeling for å dekke det, sier Halset.

MATERIELL ER PÅ VEI. Oppsummert betyr det at HV ikke når målsettingen om 90 prosent materielloppfylning i 2015, men det kommer likevel til å tilflyte en god del materiell i løpet av året. Materielloppfylning er et prioritert område og både heimevernsstaben og HV-distriktene arbeider hardt mot en felles målsetting om å få på plass materiellet i prioritert rekkefølge raskest mulig.

– Som Dag Otto Lauritzen sier: «Ingenting er umulig, det umulige tar bare litt lenger tid», sier stabssjef Halset.

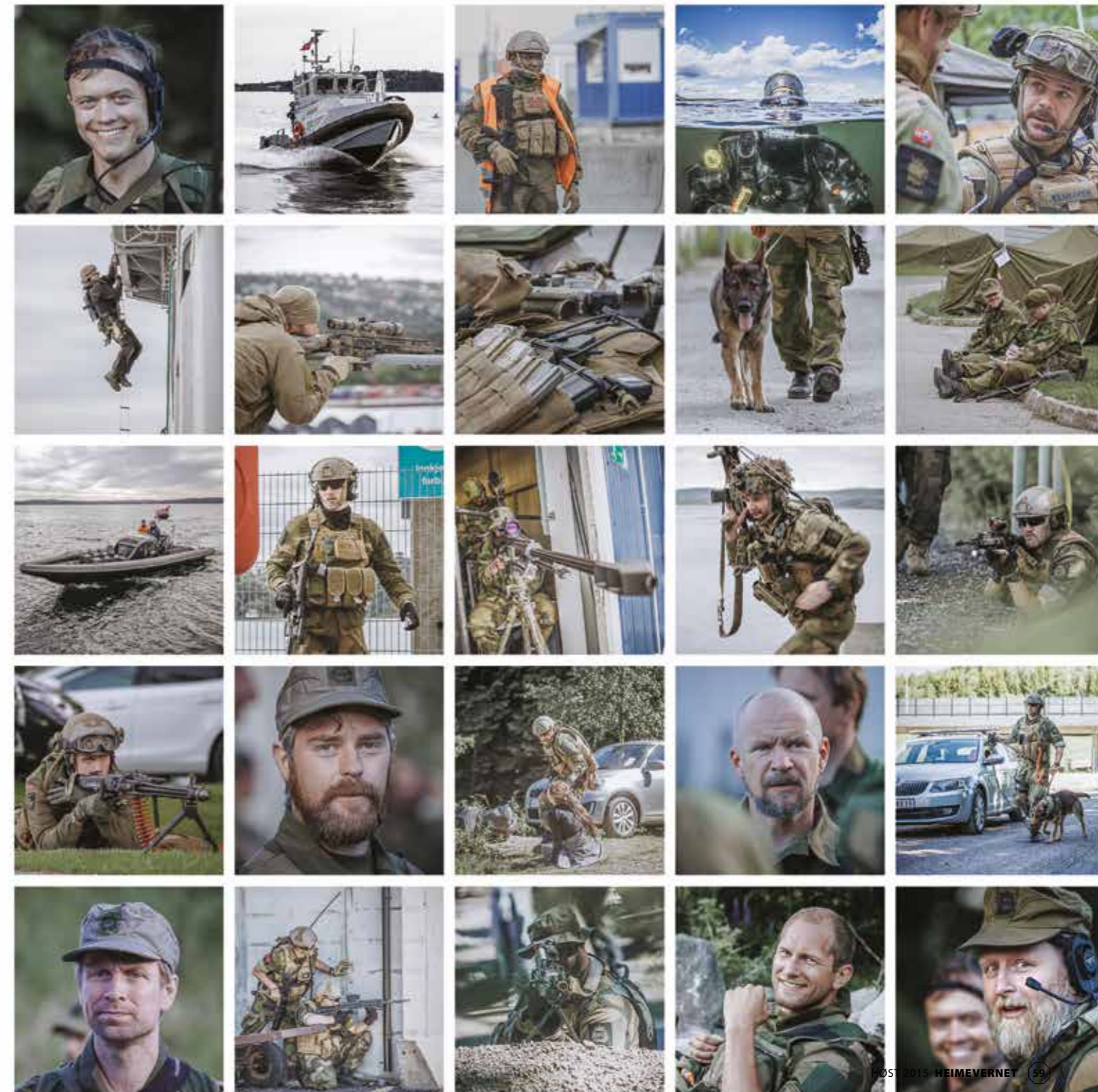

INSTAGRAM.COM/HVNETT

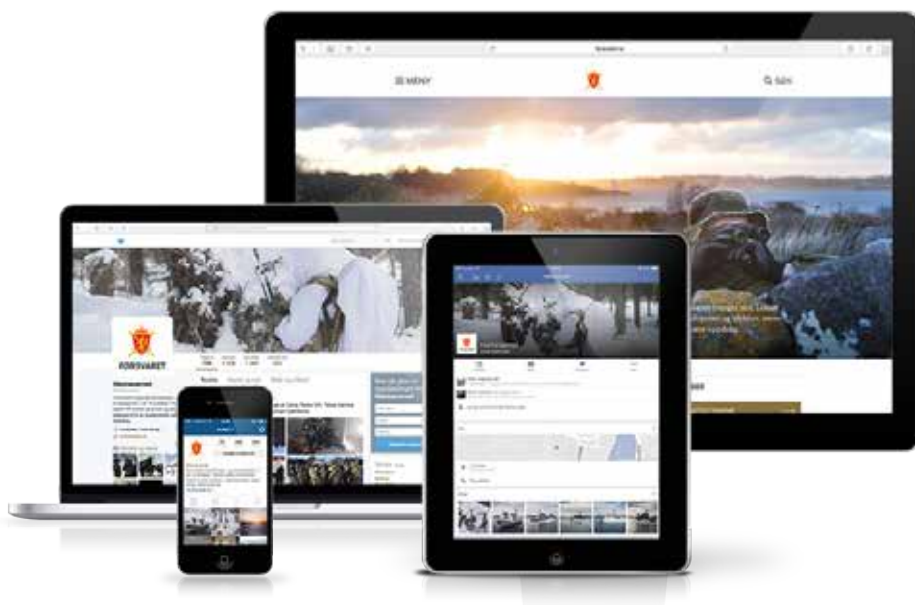
FØLG OSS PÅ INSTAGRAM

Heimevernet er stadig i utvikling og modernisering, også innen kommunikasjonsfeltet. Følg vår instagramkonto og få tilgang til eksklusive bilder.

FOTO ALEXANDER SYLTE & MATS GRIMSÆTH

HV har lansert nye nettsider og er aktive i sosiale medier

Heimevernet deler mer enn noen gang.
Ukentlig publiseres informasjon, artikler, bilder og video fra vår aktivitet.
Du kan følge oss på Facebook, Twitter og Instagram.

Besøk nye forsvaret.no/hv i dag!

HEIMEVERNETS NETTSENTER

desken@hvnett.no